

5

2006
ročník 58

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 146 _____ **Minulost a současnost podpory výzkumu a vývoje/**
Petra Miturová
- 151 _____ **Malé ohlédnutí za 9. ročníkem Března**
– měsíce internetu/ Jaroslav Winter
- 155 _____ **Mezinárodní knižní veletrhy očima knihovníka/**
Světлана Knollová
- 159 _____ **Knihovní systém Clavius REKS pro malé knihovny**
v kraji Vysočina/ Irena Císařová
- 161 _____ **JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ**
- 162 _____ **Možná patříte mezi nejlepší, ani o tom nevíte. Uplatnění**
standardů RF v SVK Hradci Králové/ Eva Semrádová
- 164 _____ **Sto deset let veřejné knihovny v Jaroměři/** Věra Sílová
- 165 _____ **KDYŽ SE ŘEKNE KNIHOVNA...**
- 166 _____ **Digitální projekty a programy v České republice**
a v angloamerické oblasti – 10/ Vesna Škodová
- 168 _____ **ZE ZAHRANIČÍ**
Labyrint knihoven a ráj čtení/ Jiří Mika
- 170 _____ **Nejlepší webové stránky má Knihovna města Plzně**
- 172 _____ **Z KNIHOVEN...**
- 177 _____ **ZE SVĚTA**
- 178 _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY**
KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR
- 179 _____ **KNIHOVNY V TISKU**

_____ **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno
v Nakladatelství a vydavatelství Academia

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Hana Jirkalová

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková
Redakce a inzerce: Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 224 941 159, 224 941 976, l. 226, 264,
e-mail: ctenar@academia.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, Mgr. Jan Helcelet, Ing. Jan Kaňka,
PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,
PhDr. Jan Meier, Mgr. Petra Miturová,
Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,
PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma
ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.

Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 092 813

e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

č.j. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeC Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace

z programu MK ČR Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit

publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 5. 5. 2006

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

Supporting research and development – past and present – 1

(Petra Miturová) /146

A quick look back at the 9th annual March – Month of the Internet

(Jaroslav Winter) /151

International book fairs through a librarian's eyes

(Světлана Knollová) /155

The Clavius REKS library system for small libraries

in the Vysočina Region (Irena Císařová) /159

You may be one of the best and not know about it. Applying

Regional Function and Study and Research Library standards

in Hradec Králové (Eva Semrádová) /162

110th anniversary of the Jaroměř Public Library (Věra Sílová) /164

Digital projects and programmes in the Czech Republic

and the Anglo-American sphere – 10 (Vesna Škodová) /166

From abroad: Czech librarians visit Dresden, Chemnitz

and Leipzig (Jiří Mika) /168

Plzeň City Library has the best web pages /170

From the libraries /172

Regular features

AUS DEM INHALT

Vergangenheit und Gegenwart von Unterstützung der Erforschung

und Entwicklung (Petra Miturová) /146

Kurzer Rückblick nach dem 9. Jahrgang „März – Monat

des Internets“ (Jaroslav Winter) /151

Internationale Buchermessen mit den Augen des Bibliothekars

(Světлана Knollová) /155

Bibliothekssystem Clavius REKS für kleine Bibliotheken

im Kreis Vysočina (Irena Císařová) /159

Möglich gehören Sie unter die besten und wissen Sie nicht davon.

Durchsetzung von Standards der Regionalfunktionen in der

wissenschaftlichen Studienbibliothek in Hradec Králové

(Eva Semrádová) /162

Hundertzehn Jahre der öffentlichen Bibliothek in Jaroměř

(Věra Sílová) /164

Digitalprojekte und –programme in der Tschechischen Republik

und in der agloamerikanischen Region – 10 (Vesna Škodová) /166

Aus dem Ausland: Tschechische Bibliothekare besuchten Dresden,

Chemnitz und Leipzig (Jiří Mika) /168

Die besten Webseiten hat die Bibliothek der Stadt Plzeň /170

Aus dem Bibliotheken /172

Regelmässige Spalten

MINULOST A SOUČASNOST PODPORY VÝZKUMU A VÝVOJE

1. část

Výsledky výzkumu a vývoje v oblasti knihovnictví a informační vědy dnes odborná veřejnost většinou vnímá jako samozřejmou součást své každodenní práce. K podpoře využití těchto výsledků v praxi je od roku 2001 věnován program Ministerstva kultury ČR „Veřejné informační služby knihoven“ (VISK) v jednotlivých specializovaných podprogramech. Avšak vznik jeho výchozí základny včetně dalšího rozvoje by v současné době nebyl možný, kdyby v počáteční fázi nebyly vynaloženy vysoké finanční prostředky právě z programu výzkumu a vývoje Ministerstva kultury ČR. Údaje o financování výzkumu a vývoje jsou dostupné ve výročních zprávách Ministerstva kultury ČR nebo v informačním systému Rady vlády pro výzkum a vývoj, avšak bez širších souvislostí. Tento článek má podat přehled výsledků knihoven, kterých bylo v resortu Ministerstva kultury ČR dosaženo v uplynulých osmi letech, a zamýšlí se nad směřováním dané oblasti.

VYHLÁŠENÍ PROGRAMU A JEHO ZAMĚŘENÍ, VEŘEJNÉ SOUTĚŽE A OBJEM FINANCOVÁNÍ

Program Ministerstva kultury ČR **Zpřístupňování a ochrana knihovních fondů formou digitalizace s využitím mezinárodní sítě internet v souvislosti s vytvářením informační společnosti** (identifikační kód KZ) byl původně vyhlášen na léta 1997–2002. Posléze byl prodloužen do roku 2004 s tím, že finanční podpora byla nadále poskytována pouze na dokončení několika projektů, jejichž finanční požadavky byly smluvně zavázány do roku 2004.

Cílem programu bylo postupné zpřístupnění knihovních fondů na bázi moderních informačních technologií, zachování klasických dokumentů budoucím generacím uživatelů a vytvoření komplexní informační společnosti. Realizace probíhala ve třech tematických skupinách podle podmínek platných v době vyhlášení:

- Správa a ochrana dat v knihovnách – zpřístupňování knihovních fondů formou digitalizace, převod katalogů do elektronické podoby s využitím internetu a další služby na bázi informačních technologií.
- Nové postupy ochrany a konzervace knihovních fondů – vývoj a zavádění nových technologií k ochraně knihovních fondů z hlediska mikroklimatu, výzkum materiálů pro restaurování.
- Knihovny a informační společnost – výzkumy uživatelských potřeb a zpracování nové terminologie oboru s ohledem na vytváření informační společnosti.

Tabulka 1: Údaje o veřejných soutěžích (VS)

Vyhlášení VS	Počet návrhů projektů	Počet schválených projektů
1997	32	17
1998	14	1
2000	22	12
2001	19	10
2002	22	0 – soutěž zrušena
Celkem	109	40

Plánované celkové výdaje ze státního rozpočtu na zajištění programu činily 171 853 000 Kč. Po změnách v r. 1997, kdy v důsledku vládních úsporných ekonomických opatření (tzv. „balíčky“) byly kráceny dotace projektům řešeným v daném roce, a dále po zrušení veřejné soutěže na rok 2002 z důvodů nutných úspor v kapitole Kultura, byly plánované výdaje ze státního rozpočtu sníženy na 152 261 000 Kč.

Skutečné výdaje, které byly poskytnuty formou dotace ze státního rozpočtu, posléze činily **152 231 000 Kč**. Celkové náklady na realizaci programových projektů dosáhly částky 176 891 000 Kč (viz tab. 2). Rozdíl činí finanční prostředky vložené z jiných zdrojů, většinou jako příspěvek na činnost a provoz organizací.

VÝSLEDKY ŘEŠENÍ PROGRAMU A JEJICH VYUŽITÍ, PŘÍNOS A APLIKACE

Vzhledem k tematickému zaměření programu byly projekty řešeny výhradně organizacemi působícími v resortu kultury. Všechny projekty byly řádně ukončeny a s výjimkou několika projektů v roce 1997 a 1998 završeny odpovídajícím výstupem v *Rejstříku informací o výsledcích*.¹ V těchto ojedinělých případech lze však absenci výsledku vysvětlit tím, že v počátcích programu chyběly řešitelům potřebné praktické zkušenosti s dodáváním dat a někteří se potýkali i s technickými problémy.

Souhrn všech výsledků je uveden v tab. 2. Velmi často (17 výskytů) se objevuje typ A – audiovizuální tvorba, elektronické dokumenty, web aplikace a prezentace výsledků výzkumu a vývoje. Podle platné *Metodiky hodnocení výzkumu a vývoje a jejich výsledků Rady vlády pro výzkum a vývoj*² je těmto výsledkům bohužel přiřazeno nulové bodové hodnocení (obdobné stanovisko zastává Rada vlády také u výsledku W – workshop). Ministerstvo kultury ČR usiluje o změnu těchto kritérií a zohlednění specifického charakteru projektů z oblasti knihoven. Poukazuje přitom na skutečnost, že nejde o prezentaci všeobecných informací krátkodobé povahy, ale o výsledky dlouhodobě využitelné dalšími institucemi. Tímto způsobem jsou vlastně publikovány elektronické katalogy knihoven, umožňující vyhledávání relevantních informací o primárních dokumentech, případně celé digitální knihovny nebo portály, soustřeďující různorodé informační zdroje. Do té doby, než se podaří změnit náhled Rady vlády pro výzkum a vývoj, lze řešitelům pouze doporučit, aby směřovali k uplatnění kategorií výsledků s platným váhovým hodnocením. Nejvyšší váha (25) je přiřazena výsledkům *P – patent a T – prototyp, poloprovoz, ověřená technologie*. Je proto třeba ocenit, že ukončený program se může pochlubit jedním patentem a devatenácti novými technologiemi.

Uvedené hodnocení však představuje pouze jeden z možných přístupů, protože rozhodujícím kritériem by vždy měl být vědecký přínos, originalita řešení sledovaného problému a kvalita odborného zpracování. Ze 40 úspěšně završených projektů označila odborná komise programu třináct projektů za vynikající. Získané poznatky a výsledky jsou vždy využitelné ostatními institucemi, ať již bezprostředně (např. vytvoření pracoviště a standardů pro digitalizaci, pro mikrofilmování, převod České národní bibliografie do elektronické podoby, terminologický slovník atd.), nebo se staly východiskem pro vlastní výzkumnou a vývojovou činnost. Z hlediska přínosu je nutno vyzdvihnout zejména následující programové projekty:

1. KZ97P04UKK003, Zpřístupnění a archivace vzácných dokumentů s využitím digitální technologie

Šlo o pilotní projekt programu Paměť světa UNESCO. V rámci projektu bylo rozšířeno a dobudováno kompletní pracoviště digitalizace Národní knihovny ČR, což umožnilo zdvojnásobení produkce digitálních kopií a zlevnění jejich pořízení o 45 %. Byla zabezpečena kontrola a měření archivu založeném na technologii kompaktních disků, vyvinuty informační systémy zahrnující data o digitalizovaných dokumentech, o sledování kvality archivovaných médií a vytvořena návazná analytická databáze rukopisů. Výstup na CD ROM *Digitization of Rare Library Materials: storage and access to data* byl doporučen jako ucelený manuál pro digitální produkty programu UNESCO Paměť světa.

2. KZ97P04UKK001 Kramerius I. Projekt národního programu ochranného mikrofilmování novinových fondů

Tento významný projekt byl uskutečněn v kooperaci s Moravskou zemskou knihovnou v Brně a tehdejšími státními vědeckými, nyní krajskými knihovnami v Plzni a Olomouci. Vytvořil technickou a organizační základnu národního programu ochranného mikrofilmování na čtyřech pracovištích. Byly propracovány

Tabulka 2: Hodnocení, výstupy a financování programových projektů KZ (1997–2004)

Č.	Doba řešení	Id. kód projektu	Nositel	Hodnocení	Typ výsledku										v tis. Kč		
					J	P	T	A	B	K	D	W	Dotace MK	Celk. náklady			
1.	1997	KZ97P04UKK004	Národní knihovna ČR	U	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1 400	2 000
2.	1997	KZ97P04UKK008	Moravská zemská knihovna v Brně	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	750	750
3.	1997	KZ97P04UKK010	SVK v Plzni	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 600	1 600	
4.	1997	KZ97P04UKK011	SVK v Hr. Králové	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 830	2 830	
5.	1997	KZ97P04UKK013	Městská knihovna v Praze	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	144	327	
6.	1997	KZ97P04UKK014	Národní muzeum (knihovna)	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	180	262	
7.	1997–1998	KZ97P04UKK003	Národní knihovna ČR	V	1	0	1	5	1	0	3	0	0	0	10 359	10 359	
8.	1997–1998	KZ97P04UKK009	SVK v Českých Budějovicích	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 200	1 200	
9.	1997–1998	KZ97P06UKK002	SVK v Kladně	U	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	960	960	
10.	1997–1999	KZ97P04UKK001	Národní knihovna ČR	V	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	8 505	10 148	
11.	1997–1999	KZ97P04UKK002	Národní knihovna ČR	V	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	19 596	20 647	
12.	1997–1999	KZ97P05UKK001	Národní knihovna ČR	U	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	5 000	5 000	
13.	1997–1999	KZ97P06UKK003	SVK v Ostravě	U	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	5 990	6 176	
14.	1997–2000	KZ97P04UKK006	Národní knihovna ČR	V	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	27 000	30 000	
15.	1997–2000	KZ97P04UKK007	Moravská zemská knihovna v Brně	U	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3 520	3 520	
16.	1998–2000	KZ98P02UKK003	Národní knihovna ČR	V	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1 693	2 279	
17.	2000	KZ00P02OLK007	Národní knihovna ČR	V	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	360	448	
18.	1997–2001	KZ97P06UKK004	Státní památkový ústav v Brně	U	0	0	0	0	12	0	0	0	0	0	1 050	1 050	
19.	2000–2001	KZ00P02OLK001	Národní knihovna ČR	V	1	0	0	0	0	0	3	1	0	0	4 045	4 045	
20.	2000–2001	KZ00P02OLK005	Národní knihovna ČR	V	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2 343	3 081	
21.	2000–2001	KZ00P02OLK006	Národní knihovna ČR	U	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	5 006	5 006	
22.	2000–2001	KZ00P02OLK008	Národní knihovna ČR	U	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	831	838	
23.	2000–2001	KZ00P02OLK010	Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě	U	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	633	814	
24.	1997–2002	KZ97P04UKK012	Divadelní ústav	U	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2 750	5 127	
25.	2001–2002	KZ01P02OUK001	Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě	U	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	487	487	
26.	2001–2002	KZ01P02OUK002	Národní technické muzeum (knihovna)	U	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	405	605	
27.	2001–2002	KZ01P02OUK003	Národní knihovna ČR	V	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	7 770	12 370	
28.	2001–2002	KZ01P02OUK005	SVK v Kladně	V	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1 083	1 637	
29.	2001–2002	KZ01P02OUK006	Národní knihovna ČR	V	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3 905	3 909	
30.	2001–2002	KZ01P02OUK007	SVK v Hr. Králové	U	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	258	414	
31.	2001–2002	KZ01P02OUK009	Moravská zemská knihovna v Brně	U	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	749	754	
32.	2001–2002	KZ01P02OUK008	Národní knihovna ČR	V	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1 616	1 769	
33.	2001–2002	KZ01P02OUK010	Moravská zemská knihovna v Brně	U	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	725	738	
34.	2000–2003	KZ00P02OLK004	Vědecká knihovna v Olomouci	V	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3 708	4 001	
35.	2001–2003	KZ01P02OUK004	Moravské zemské muzeum v Brně (knihovna)	U	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	660	1 374	
36.	2000–2004	KZ00P02OLK002	Národní knihovna ČR	U	1	0	2	1	3	0	1	0	0	0	10 094	15 244	
37.	2000–2004	KZ00P02OLK003	Moravská zemská knihovna v Brně	U	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4 101	4 152	
38.	2000–2004	KZ00P02OLK009	Moravská zemská knihovna v Brně	U	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	846	846	
39.	2000–2004	KZ00P02OLK011	Národní knihovna ČR	U	0	0	5	0	0	0	1	0	0	0	6 451	8 307	
40.	2000–2004	KZ00P02OLK012	Technické muzeum v Brně (knihovna)	U	1	0	0	0	0	1	3	0	0	0	1 628	1 817	
			Celkem		7	1	19	17	18	1	14	2			152 231	176 891	

Vysvětlivky:

- SVK = státní vědecké knihovny, zřizované do r. 2001 Ministerstvem kultury, poté kraj
- Státní památkový ústav v Brně od 1. 1. 2003 přejmenován na Národní památkový ústav

Typy výsledků:

- J článek v odborném periodiku
- P patent
- T prototyp, poloprovoz, ověřená technologie
- A tvorba, elektron. dokumenty, web aplikace, prezentace výsledků VaV

Hodnocení:

- U uspěl podle zadání
- V vynikající

- B odborná monografie
- K kapitola v knize
- D článek ve sborníku
- W workshop

technologické postupy mikrofilmování, které spočívá ve zhotovení tří generací mikrofilmu: archivního, matričního a uživatelského. Předpokládá pečlivou přípravu originálu ke snímání, dokonalé formální vybavení mikrofilmu a zejména kvalitu výroby, jejíž parametry stanoví ČSN a ISO.

3. KZ97P04UKK002, Digitalizace mikromédií

Projekt byl řešen v úzkém sepětí s předchozím KZ97P04UKK001 jako hybridní systém ochrany a zpřístupnění dokumentů, kde třetí generace mikrofilmu byla nahrazena digitální kopíi. Tento způsob v sobě spojuje přednosti obou technologií. V Národní knihovně ČR bylo vybudováno unikátní pracoviště digitalizace mikromédií v ČR, schopné provádět konverzi mikrofilmu do digitálního záznamu s ročním výkonnem 1 milion obrazových souborů získaných digitalizací 500 000 polí mikrofilmu.

4. KZ97P04UKK006, Zpřístupnění záznamů české knižní produkce 20. století prostřednictvím internetu a CD ROM

Rozsáhlý kooperativní projekt osmi bývalých státních vědeckých knihoven a Moravské zemské knihovny v Brně. Na základě funkčního zadání NK ČR byla firmou Comdat, s.r.o., vytvořena technologie Retrokon, zahrnující čtyři moduly: skenování záznamů, jejich přepis pomocí OCR, strukturování a revize. Výsledný CD ROM *České knihovny 20. století* v české a anglické verzi zahrnul tištěné bibliografické soupisy za léta 1901–1982 (cca 400 000 bibliografických záznamů). Snadná dostupnost záznamů a využitelnost pro retrokonverzi katalogů univerzálních fondů vede k finančním úsporám a přispívá k patřičné úrovni katalogů menších českých a zahraničních knihoven, zachycujících bohemikální produkci.

5. KZ98P02UKK003, CASLIN – Souborný katalog České republiky. Projekt sdílení záznamů a naplňování Souborného katalogu ČR

Význam Souborného katalogu ČR,³ který shromažďuje, zpracovává a prostřednictvím internetu zpřístupňuje informace o všech typech dokumentů v knihovnách ČR, netřeba dlouze připomínat. Ve veřejné soutěži na projekty řešené od roku 1998 zvítězil tento projekt jednoznačně před ostatními návrhy. Byly vyvinuty softwarové prostředky, umožňující sdílenou katalogizaci mezi knihovnami bez ohledu na to, jaký provozují systém. V době ukončení projektu (ke dni 31. 12. 2000) přispívalo do katalogu, který obsahoval více než 640 000 záznamů, 43 knihoven z celé ČR.

6. KZ00P02OLK007, Informační potřeby obyvatel žijících v sídlech střední a malé velikosti (venkovská sídla a malá města) a možnosti jejich zajištění prostřednictvím sítě veřejných knihoven

Výzkumné šetření proběhlo ve čtyřech informačními podmínkami odlišných lokalitách (Český Krumlov, Náchod, Tachov a Vsetín). Základní soubor tvořila populace ČR starší 15 let z obcí do 2000 obyvatel, starostové obcí a zástupci firem a podnikatelů. Zjištěné výsledky byly využity pro zpřesnění programu VISK 3 za účelem cílového rozdělování dotací. Jejich součástí byla rovněž doporučení pro činnost veřejných knihoven v menších městech a obcích.

7. KZ97P06UKK004, Databáze odborné literatury k nemovitým kulturním památkám na jižní Moravě

V rámci projektu řešeného tehdejší Státním ústavem památkové péče v Brně ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou v Brně byla vytvořena databáze bibliografických údajů o památkách zapsaných do *Ústředního seznamu nemovitých kulturních památek* na území 14 okresů bývalého Jihomoravského kraje. Výstupem je regionální bibliografická databáze na CD ROM, v níž lze vyhledávat podle různých kritérií, a tištěné bibliografické soupisy jednotlivých okresů.

8. KZ00P02OLK001, Optimalizace archivace a zpřístupnění digitálních dat

Projekt navazoval na dřívější KZ97P04UKK003; v jeho rámci byla vyvinuta metoda redukované kontroly fyzických médií, vyhodnoceny další faktory uložení, proběhla optimalizace konverze grafických dat do uživatelských kvalitových hladin a byly vyvinuty nové prostředky přístupu k digitálním dokumentům strukturovaným podle formátu UNESCO DOBM.

9. KZ00P02OLK005, Registrace, ochrana a zpřístupnění domácích elektronických zdrojů v síti internet

Projekt proběhl ve spolupráci s Ústavem výpočetní techniky Masarykovy univerzity a řadou externích expertů. Zmíněné téma bylo řešeno včetně souvisejících otázek vydavatelských, autorskoprávních a oblastí informačních a komunikačních technologií vůbec poprvé v zemi bývalého východního bloku. Na základě analýzy domácích i zahraničních zkušeností byla vytvořena metodika pro výběr dokumentů a jejich zpracování. Pro dlouhodobou archivaci a zpřístupnění webových zdrojů byl zvolen metadatový formát *Dublin Core Metadata Element Set*. Současným výstupem je rovněž portál *Webarchiv – archiv českého webu*.⁴

10. KZ00P02OLK006, Optimalizace hybridní technologie reformátování ohrožených knihovních fondů

Kooperativní projekt ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou v Brně a bývalými státními vědeckými knihovnami v Plzni a Olomouci vycházel z již ukončených projektů KZ97P04UKK001 a KZ97P04UKK002. Pro konverzi obrazového formátu do plného textu byla použita technologie OCR a prověřována metoda plného textu pro vyhledávání v periodických dokumentech. Byla přijata opatření zvyšující kvalitu mikrofilmů, která ovlivňuje následný proces digitalizace. Výstupem je ucelený soubor metodických doporučení k technologii ochranného mikrofilmování.

11. KZ00P02OLK008, Restaurování iluminovaných rukopisů

Projekt jako první svého druhu v ČR komplexně řešil problematiku konzervace ilustrací a zabýval se výzkumem vlastností pergamenu. Rozsáhlý tým zahrnoval odborníky ze Státního ústředního archivu a Akademie výtvarných umění, byla navázána spolupráce s Vysokou odbornou školou v Kolíně nad Rýnem. Výstupem je technologie konzervace vrstvy iluminovaných rukopisů, vycházející z typu poškození, databáze popisující rozsah a charakter poškození iluminací v rukopisech Národní knihovny ČR a obrazový atlas využívaný ke studijním účelům.

12. KZ97P04UKK012, Digitalizace knihovních fondů, knihovních katalogů, retrokonverze generálního katalogu, rozšiřování automatizovaných knihovních sítí

Výstupem dlouhodobého projektu je komplexní retrokonverze jedinečně oborově specializovaného fondu knihovny Divadelního ústavu (více než 100 000 záznamů) a jeho zpřístupnění na webových stránkách.⁵ Databáze článků o českém a světovém divadle je dostupná rovněž prostřednictvím Jednotné informační brány.

13. KZ01P02OUK003, Jednotná informační brána pro hybridní knihovny

Rozsáhlý projekt probíhal za spolupráce s Univerzitou Karlovou v Praze a přispění většiny velkých českých knihoven. Na základě aplikace zahraničních technologií byl vytvořen jednotný celonárodní portál integrující přístup k vybraným databázím a zdrojům v jednotném prostředí.⁶ Projekt navázal na předchozí KZ98P02UKK003 v tom smyslu, že Souborný katalog CASLIN byl začleněn mezi zpřístupňované informační zdroje. Výstupem projektu je rovněž *národní standard pro popis, koordinované budování a využívání fondů (konspekt)*.

Pokračování příště

O D K A Z Y :

- 1 <http://www.vlada.cz/1250/rw/riv/rivfind.sqw>
- 2 <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=15045#att>
- 3 http://sigma.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-a&local_base=skc
- 4 <http://www.webarchiv.cz/>
- 5 http://www.divadelni-ustav.cz/kpsys_knihovna.asp
- 6 <http://www.jib.cz/V?RN=557782480>

Malé ohlédnutí za 9. ročníkem Března – měsíce internetu

Nabídka zaměstnání láká návštěvníky

Na více než pětinasobek vzrostl za uplynulý rok zájem o integrovaný informační portál Ministerstva práce a sociálních věcí (*portal.mpsv.cz*). Zatímco v lednu 2005 na něm zhlédli zájemci 1 milion stránek, v lednu letošního roku již téměř 5,5 milionu stránek.

Portál poskytuje především ucelené informace z oblasti zaměstnanosti a státní sociální podpory (SSP). Uživatel se zde dozví o jakémkoli volném místě, které nabízejí úřady práce v České republice. V současné době je jich dohromady kolem 45 000.

Přihlášení na portál je velmi jednoduché, nevyžaduje zadávání osobních údajů a pro nového uživatele netrvá déle než 30 vteřin. Pokud se člověk přihlásí, může zadat a uložit výběrová kritéria požadovaných volných míst. Na základě těchto kritérií, pokud o tuto službu požádá, dostává automaticky informace o nových pracovních místech prostřednictvím e-mailu.

Ti, kteří nenašli vhodné zaměstnání, mohou zadat svůj životopis do sekce „Inzerce zájemců o práci“, kde pak mohou zaměstnavatelé hledat vhodné pracovníky. Aby zadaný strukturovaný profesní životopis dotyčného odpovídal požadavkům zaměstnavatelů, vytvořili tvůrci portálu takovou aplikaci, která klienta bod po bodu při jeho psaní vede. Na základě údajů uvedených v životopisu pak portál nabízí automatické vyhledání vhodných volných pracovních míst.

Portál informuje také o možnostech zaměstnání v Evropské unii a v Evropském hospodářském prostoru (sekce EURES). Česká republika byla první z nových členských zemí EU, která se připojila k portálu EURES. Ten nyní obsahuje nabídku zhruba 750 000 volných pracovních míst v celé Evropě.

Integrovaný informační portál MPSV je jedním z portálů státní správy, na které soustředil pozornost letošní Března – měsíce internetu. Leták s jejich popisem dostávali účastníci vzdělávacích akcí, které na března připravily

knihovny po celé republice. Podle lednového šetření společnosti Factum Invenio čeští uživatelé internetu dosud příliš informace na webových stránkách veřejné správy nevyhledávají. Alespoň jednou tak učinilo 38 % respondentů a pouze 8 % je vyhledává pravidelně.

Ptejte se knihovny – a nejen v březnu

„Ptejte se knihovny“ je specifická služba českých knihoven široké veřejnosti. Informační specialisté z řady knihoven České republiky jsou propojeni elektronickou konferencí a spojují své síly k odpovídání na dotazy z různých oblastí zasláné na adresu ptejteseknihovny@nkp.cz. Při hledání odpovědi využívají klasické i elektronické informační zdroje. Formulář k zaslání dotazu a informace lze nalézt na domovské stránce služby www.ptejteseknihovny.cz.

Jde o jednu z množství akcí, kterými knihovny přispěly k letošnímu Březnu – měsíci internetu. Jestliže se loni zapojilo do této tradiční aktivity 330 knihoven, letos se jejich počet zvýšil na 369. Většina knihoven nabízela svým návštěvníkům zlevněný nebo bezplatný přístup k internetu. Největší prostor však dostává školení základní i pokročilé počítačové a internetové gramotnosti. Letos navíc mnohé knihovny přistoupily od obecných informací k návodným instrukcím, které jsou zaměřeny na orientaci občana v jeho bezprostředním „internetovém okolí“ a na praktické užití toho, co státní správa a samospráva občanovi v elektronickém prostředí nabízejí.

Přístup k veřejnému internetu nabízí obyvatelům České republiky v současné době přibližně 3000 veřejných knihoven. Internetové služby poskytují samozřejmě všechny vysokoškolské knihovny, většina knihoven z oblasti výzkumu a další specializované knihovny (odhadem asi 400). Výrazný vliv na rozšíření veřejného internetu má projekt „Internetizace knihoven“, který realizuje Ministerstvo informatiky. Loni bylo díky tomuto projektu připo-

jeno k internetu 1125 knihoven, čímž se veřejný internet dostává i do těch nejmenších obcí.

Pro letošní rok je plánováno připojení dalších knihoven. Každý provozovatel knihovny může zaslat žádost o připojení příslušné krajské knihovně. Termín první letošní výzvy pro podávání žádostí o připojení skončil 15. března a příští výzva bude vyhlášena 15. května. Další informace jsou k dispozici na <http://www.micr.cz/scripts/detail.php?id=3076>.

Konference INSPO 2006 představila novinky pro uživatele internetu se zdravotním postižením

Tři programy či zařízení umožňující komunikaci i lidem s nejtěžším zdravotním postižením patřily k nejzajímavějším novinkám předvedeným na konferenci *INSPO 2006 – Internet a informační systémy pro osoby se specifickými potřebami*, která se uskutečnila 11. března v Kongresovém centru Praha za účasti 130 zájemců z celé republiky a ze Slovenska jako jedna z hlavních akcí Března – měsíce internetu.

Program „1 klávesou“ je určen pro lidi, kteří jsou natolik ochrnutí, že mohou hýbat jen jednou částí těla (hlavou, prstem u nohy) a kvůli svému postižení nemohou mluvit a ani jiným způsobem komunikovat. Umožňuje jim pomocí jediné klávesy, resp. externího spínače psát texty, které lze vytisknout, poslat e-mailem nebo přečíst syntetickou řečí, to vše opět při ovládní jedinou klávesou. Program byl uveden na trh 1. března a díky tomu, že jej olomoucké sdružení Petit vyvinulo s dotační podporou Ministerstva informatiky ČR, prodává se pouze za distribuční náklady 150 Kč.

Jiný alternativní systém komunikace vyvinula chráněná ICT pracoviště Deep. Malý mobilní komunikátor Deep1 opatřený dvěma LCD znakovými displeji využívá vysílání znaků pomocí Morseovy abecedy. K vysílání může používat spínače prstů, dechu či svalů, prostě jakéhokoli hybného místa na těle postiženého. Zařízení převádí morseovku na text a dá se použít pro dialog i v terénu, na cestách, kde alternativní komunikační prostředky selhávají.

Rakouská společnost LifeTool předvedla zařízení IntegraMouse, ústy ovládanou myš, která plnohodnotně nahrazuje standardní počítačovou myš se všemi jejími funkcemi. Mini-

málním pohybem rtů ovládá uživatel náustek, a tím i kurzor myši dynamicky po celé obrazovce. Pomocí nádechu a výdechu přes náustek jsou zpřístupněny funkce standardní myši – levé a pravé tlačítko, dvojklik, drag & drop.

Organizátoři konference ze sdružení BMI, Křížovatka.cz a AISO rozdělili program tradičně do dvou sekcí. Zájemci o tvorbu přístupného webu se seznámili tentokrát zejména s problematikou webových formulářů. V sekci *Internet a zaměstnání* byly představeny projekty, které by měly pomoci lidem s různým druhem postižení či znevýhodnění uplatnit se na trhu práce. Že lidé se zdravotním postižením nacházejí obtížně zaměstnání, potvrzují i aktuální údaje o nezaměstnanosti. Mezi 524 154 nezaměstnanými, které k 28. únoru registrovaly úřady práce, představují osoby se zdravotním postižením 14,5 %.

Projekt *Teleworking pro Olomouc*, který představila společnost InternetPoradna.cz, by měl pomoci najít zaměstnání na dálku, z domova lidem, kteří potřebují výrazně upravit pracovní místo, nebo jimž v důsledku postižení nebo nemoci kolísá schopnost pracovat. Projekt *Tiché vzdělávání* se zaměřuje na e-learningovou výuku neslyšících. Na přípravu pečujících o vstup na trh práce se orientuje projekt sdružení Alfa *Human Service*.

Speciální program pro jazykovou výuku dětí a mládeže se specifickými potřebami učení předvedla Dagmar Rýdlová. Aby mohli dyslektici lépe zvládat cizí řeč, potřebují mít zajištěnu zrakovou, sluchovou a významovou koordinaci a také možnost fázovat větší celky na menší. Všechny tyto specifické možnosti zajišťuje program *Jazyky bez bariér*. Do programu lze vkládat aktuální učivo i různé zajímavé texty a reportáže z akcí.

S možnostmi, jak získat dotace na internetové projekty pro uživatele se zdravotním postižením, seznámila účastníky konference náměstkyně ministryně informatiky Jana Vohralíková. Dále se přítomní dozvěděli, jak si mohou neziskové organizace pořídit počítače a vybraný software za velmi zvýhodněných podmínek u obecně prospěšné společnosti Centrála IT. Seznámili se rovněž s praktickým využitím internetové telefonie a přesvědčili se o výhodách elektronické zdravotní knížky IZIP.

Na konferenci byly také vyhlášeny výsledky druhého ročníku literární soutěže *Internet a můj handicap*. Došlo do ní 23 prací, tedy méně než vloni, zato jejich literární úroveň byla výrazně lepší. Cenu za první místo – mobilní telefon Nokia 6012 od společnosti Eurotel – získal Ivan Jergl. Ve své povídce vytríbeným stylem vyjádřil osobní zkušenosti vozičkáře s internetem. Druhé místo obsadila 78letá Marie Doležalová, které internet pomáhá lépe se vypořádat s hluchoslepotou. Hodnotné ceny účastníkům literární soutěže věnovaly rovněž společnosti Grisoft, Software602, Vogel Burda Communications a Jiřina Medvedová. Všechny soutěžní práce budou zveřejněny na www.helpnet.cz v rubrice INSPO.

Mladým lidem nabízí internet uplatnění i výdělek

Více než 220 účastníků se sešlo v sobotu 1. dubna 2006 v Praze na mezinárodní konferenci Junior Internet, která se již posedmé uskutečnila jako jedna z hlavních akcí projektu Března – měsíc internetu. Předcházely jí nomináční soutěže, do kterých mladí lidé z ČR do 18 let přihlásili 257 webových stránek a internetových projektů a 75 slohových prací na téma spojené s internetem. Vítězným autorům předala hodnotné ceny ministryně informatiky Dana Běrová, která zároveň ocenila zvláštní cenou ministryně Roberta Havlíčka za stránku PC viry. Na konferenci se představili také vítězové internetových soutěží z Polska a Slovenska a organizátoři konference Junior Internet z Maďarska, která se uskutečnila v sobotu 8. dubna. Skoro polovině tuzemských soutěžících (47 %) internet umožňuje nejen uplatnit své schopnosti, ale i vydělat si peníze.

Patří k nim též vítězové soutěže Junior Web v kategorii do 18 let Štěpán Mejzlík a Marek Soldát. První z nich nabízí sice zdarma na webu www.english.online.cz, který je zaměřen na výuku angličtiny, řadu testů, textů, poslechů, slovíček či gramatiky, ale v komerční části vydělává na tvorbě vlastních programů pro výuku angličtiny (Nepravidelná slovesa nebo Moje slovíčka), kterých již autoři prodali několik set. Web zhlédne denně průměrně 1200 lidí, projekt má více než 10 000 registrovaných uživatelů.

Marek Soldát se přihlásil do soutěže se dvěma projekty. Internetový reklamní systém Efektiv (www.efektiv.cz) je inovativní tým, že jako první u nás nabízí tzv. kombinované reklamní plochy, které umožňují webmastrům přizpůsobit rozměry reklamního proužku svým potřebám. Vyhledávač zboží v internetových obchodech Naakup (www.nakup.cz), ve kterém jsou zařazeny tisíce položek z různých internetových obchodů, umí zboží roztřídit do jednotlivých kategorií.

V kategorii do 15 let získali v soutěži Junior Web cenu Bronislav Robenek za Vlaksim.cz, projekt sdružující mladší i starší vlakové nadšence a amatérské i profesionální fotografie, a Filip Kroča za web www.online-hry.cz. Web nabízí odkazy na téměř 850 online her z celého světa. U každé je stručný popis, počet stažení, hodnocení i komentáře.

V soutěži Junior Text byli oceněni Jan Vacula ze Střední průmyslové školy elektrotechnické v Brně v kategorii do 18 let a Barbora Goldmannová z Gymnázia J. A. Komenského v Uherském Brodě v kategorii do 15 let. Speciální cenu poroty obdržel Jindřich Mikulík, těžce sluchově postižený žák ze Základní školy pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí.

Projekt Junior Internet vznikl v roce 2000 z iniciativy dětí, které jej začaly s pomocí BMI sdružení organizovat každoročně v rámci kampaně Března – měsíc internetu. Za sedm let se ho zúčastnilo téměř 1600 mladých lidí, kteří vytvářejí úspěšné projekty na internetu či dokonce založili vlastní firmy.

Letos mladí organizátoři získali grant Mezinárodního visegrádského fondu a programu Evropské komise Mládež a díky tomu se Junior internet uskutečnil i v Maďarsku, Polsku a na Slovensku. V rámci projektu rovněž proběhl v jednotlivých zemích průzkum na téma Mladí lidé a internet ve střední Evropě. Vyplývalo z něho například, že čtyři pětiny z téměř 500 respondentů se naučily pracovat s internetem samy, zbytek k internetu přivedl učitel, kamarád nebo rodič. O nákupu počítačových komponentů rozhoduje v rodině 55 % respondentů samo, dalších 31 % společně s ostatními. Čeští účastníci Junior internetu pracují s internetem nejčastěji pět let, zatímco jejich zahraniční vrstevníci tři roky.

Devátý ročník přilákal množství zájemců

Rekordních zhruba 130 000 účastníků z celé České republiky navštívilo některou z akcí 9. ročníku Března – měsíce internetu. O více než dvojnásobné zvýšení návštěvnosti oproti loňskému ročníku se zasloužilo zejména 370 knihoven, které připravily 2960 akcí, na něž přišlo kolem 110 000 zájemců – děti i senioři, ženy i muži, zdraví i handicapovaní, představitelé nejrůznějších profesí i nezaměstnaní.

Tradiční školení počítačové a internetové gramotnosti pro začátečníky i pokročilé byla letos rozšířena o seznámení s vybranými portály státní správy a webovými stránkami obcí, měst a krajů. Leckde je doplnila setkání s představiteli místní samosprávy spojená s diskuzí nad webovými stránkami města či cílená elektronická komunikace se starostou, ankety o úrovni webových prezentací města, desítky soutěží a dalších rozmanitých aktivit.

K rekordní statistice přispěla také Noc s Andersenem, již se letos 31. března zúčastnilo podle dosud neúplných hlášení minimálně 14 669 dětí a 2590 dospělých, a to na 487 „spacích“ místech (knihovny, školy, domy dětí a mládeže, neziskové organizace) v ČR, na Slovensku, v Polsku, Německu a Slovinsku. Již po šesté ji uspořádal s mnohostranným využitím internetu k podpoře dětského čtenářství, hlasitého předčítání pohádek a dobrodružného nocování s kamarády Klub dětských knihoven SKIP.

Značný zájem publika byl také o odborné konference zaměřené na různé oblasti využití internetu. Například počet registrovaných účastníků mezinárodní konference ISSS – Internet ve státní správě a samosprávě v Hradci Králové překročil dvě tisícovky, v rámci programu se během dvou dnů v šesti sálech uskutečnilo přibližně 250 přednášek a prezentací a své produkty, řešení a služby pro veřejnou správu představila více než stovka vystavovatelů. Konference se rovněž zúčastnila řada politických špiček a vlastní záměry v oblasti informatizace veřejné správy představily dva měsíce před volbami i všechny nejsilnější politické strany.

Jako zvýrazněné téma 9. ročníku Března – měsíce internetu zvolili organizátoři z BMI sdružení e-government, zejména komunikaci úřadů s občany pomocí internetu. Vedly je

k tomu výsledky několika výzkumů, podle kterých čeští uživatelé internetu málo vyhledávají informace z webových stránek veřejné správy. Přitom už je dost úředních webů a aplikací, které ušetří zájemcům čas a poskytnou užitečné informace. Proto se s některými z nich mohli seznámit účastníci akcí v knihovnách, jako pomůcka jim k tomu sloužil leták vytištěný s podporou Ministerstva vnitra ČR. Další informační materiály dodalo do knihoven Ministerstvo informatiky ČR.

Jak ukázala diskuze u kulatého stolu, pořádaná v Praze BMI sdružením na téma Český e-government v evropském kontextu, změnit zaostávání ČR u úrovni e-governmentu nebude možné bez systémových a legislativních opatření, která povedou k zásadní změně procesů vládnutí. Některá se již začínají uskutečňovat, ale mnohá vystoupení na konferenci ISSS ukázala, že názory na další postup při informatizaci veřejné správy se dosti liší a že rozhodující pro další rozvoj e-governmentu bude míra politické podpory.

Na tiskové konferenci k zakončení BMI 2006 byly představeny také aktuální výsledky dvou tradičních výzkumů, které každoročně provádějí společnosti Markent a DEMA. Podle výzkumného šetření Markentu nyní pracuje s internetem v ČR 41 % dospělé populace, zatímco vloni to bylo 38 %. Příznivě se ve srovnání s minulostí mění podíl častých uživatelů, který dosáhl 73 %, kdežto při prvním průzkumu v roce 1999 byl téměř přesně opačný – tehdy 72 % tvořili příležitostní uživatelé a jen 28 % častí uživatelé.

Ještě delší časovou řadu sleduje průzkum společnosti DEMA, podle kterého se podíl domácností vybavených internetem zvýšil ze 2 % v roce 1997 na současných 42 %. Zatímco podle velikosti místa bydliště se tento podíl mění nepříliš výrazně v rozmezí od 38 % u sídel do 4999 obyvatel přes 40 % u měst od 5000 do 19 999 obyvatel až po shodných 45 % u měst nad 20 000 i nad 100 000 obyvatel. Mnohem větší roli tu hraje vzdělání. V domácnostech respondentů s vysokoškolským vzděláním mají internet v 65 %, se středoškolským vzděláním v 55 % a nižším vzděláním ve 23 % případů.

JAROSLAV WINTER
winter@brezen.cz

Mezinárodní knižní veletrhy očima knihovníka

Světová nakladatelská produkce je obrovská a je čím dál tím složitější se v ní orientovat. Týká se to čtenáře, ale v ještě větší míře knihovníka akvizitéra a knihkupce. V dnešní době je dostatek informací o nových publikacích, především to platí pro knižní trh v Severní Americe a v Západní Evropě: téměř každé nakladatelství i každá velká distributorská firma má své webové stránky; existují databáze typu *books in print*, internetová knihkupectví a další druhy elektronických informačních služeb. Kromě toho stále vycházejí papírové katalogy připravovaných publikací, vlastně tematické plány nakladatelství, kde knižní tituly doprovázené anotacemi jsou seřazeny podle tematických okruhů. Velká nakladatelství vědeckých publikací vydávají rovněž souborné katalogy vlastní produkce za určitý časový úsek.

Pro akvizitéra to jsou nenahraditelné pomůcky, každodenní pracovní prameny, bez nichž je doplňování fondů nemyslitelné. Jsou však informace, které se těžko hledají i v těchto zdrojích: skutečný profil nakladatele, obsahuje a tiskárenská kvalita vydávaných publikací a způsob jejich distribuce.

Nejsnadnější cestou, jak dostat odpovědi na tyto otázky, je uvidět vše na vlastní oči, a to tam, kde nakladatelé představují své výrobky: na knižních veletrzích.

Během roku se ve světě koná velký počet knižních veletrhů a salónů – obrovských i komorních, všeobecně zaměřených nebo orientovaných na určitou skupinu čtenářů, s převažu-

jící komerční náplní nebo připomínajících spíše literární salón. Tradiční se staly již i veletrhy antikvariátů (bývají součástí všeobecných veletrhů, ale občas se konají i samostatně, mj. i v Praze).

Přehled nejznámějších knižních veletrhů by mohl vypadat následovně:

- Únor: Jeruzalém, Taipei, Vilnius
- Březen: Londýn, Lipsko, Paříž, Riga
- Duben: Bologna, Budapešť, Ženeva
- Květen: Praha, Turín, Varšava
- Červen: New York, Toronto, Chicago
- Červenec: Tokio, Hongkong
- Zář: Moskva, Peking
- Říjen: Madrid, Frankfurt n. M., Istanbul
- Listopad: Záhřeb, Moskva

Největším, nejdůležitějším a vlastně nejstarším evropským veletrhem je **Mezinárodní knižní veletrh ve Frankfurtu nad Mohanem** (první zmínky o frankfurtském trhu pocházejí z roku 1150), který se koná každoročně vždy v říjnu ve veletržním areálu kousek od frankfurtského Hlavního nádraží. Má velkou tradici – knižní veletrh pak od roku 1949 – a každý rok přiláká tisíce vystavovatelů z více než sta zemí a stovky tisíc návštěvníků. V roce 2005 se zde prezentovalo přes 7200 vystavovatelů z 101 zemí světa. Veletrh má velmi přehledné webové stránky <http://www.buchmesse.de>, kde se mimo jiné můžete přihlásit jako odborný návštěvník a s předstihem si zakoupit permanentní

Autorské čtení na veletrhu ve Frankfurtu | Pohled na katalánský stánek a na veletržní areál na knižním veletrhu v Madridu

vstupenku na veletrh za citelně lepších finančních podmínek, než se dá koupit po otevření veletrhu ve veletržním areálu. Kromě toho permanentka platí současně jako jízdenka na městskou a částečně i předměstskou hromadnou dopravu, což vzhledem k nezanedbatelné ceně jízdného ve Frankfurtu pomůže ušetřit čas a peníze. Na frankfurtský veletrh vůbec je záhodno se připravit s předstihem: vedle permanentek je dobré si zajistit včas také ubytování. I zde se musí počítat s vyšším finančním obnosem, během veletrhu totiž mají ceny hotelů ve Frankfurtu a v lokalitách v dosahu předměstské dopravy zvláštní přírážky.

Nám se docela vyplatilo bydlet v Mohuči – jednak je to příjemně klidné město, jede tam z Frankfurtu příměstský vlak (asi 45 min.) a jednak jsou ceny hotelů o poznání nižší než ve Frankfurtu (i když veletržní přírážku mají také).

První tři veletržní dny (středa až pátek) jsou vyhrazeny odborným návštěvníkům, ale v pátek odpoledne se objevují školní výpravy, takže práce v německých stáncích přestává být únosná, a ve stáncích zahraničních vystavovatelů se komplikuje procházejícími zástupy lidí; víkend patří široké veřejnosti.

Frankfurtský knižní veletrh je hlavním místem sjednávání knižních obchodů a prodeje autorských práv, ale konají se zde také literární čtení, setkání s osobnostmi z různých oblastí lidského vědění a politického života, přednášky věnované aktuálním problémům informatiky a knihovnictví (na veletrhu každý rok funguje mezinárodní knihovnické centrum), koncerty, výstavy a další akce, které by měly přilákat na veletrh co největší a nejrůznorodější obecenstvo. Má dobré profesionální zázemí včetně bezplatného internetového spojení.

Již mnoho let zde existuje institut hlavního hosta – vybrané země, která má příležitost představit nejen svou knižní produkci, ale i kulturu a místní zvyky včetně kulinárního umění. Na venkovní ploše mezi pavilony se pořádají koncerty.

Mezi významné akce veletrhu patří také předávání *Mírové ceny německého knižního obchodu*, jejímž prvním laureátem byl v roce 1951 Albert Schweitzer.

Návštěva frankfurtského knižního veletrhu

je bezpochyby nezapomenutelným zážitkem spojeným ale s fyzickým vyčerpáním a pocitem každoročního zklamání, že se nepodařilo obsáhnout expozice všech stánků, a z toho, co se povedlo zhlédnout, není v lidských silách přečíst ani zlomek.

Dalším evropským veletrhem, který stojí za to navštívit, je **mezinárodní knižní veletrh v Lipsku**: <http://www.leipzig-buchmesse.de/>, vlastně nejstarší knižní veletrh v moderní historii (od roku 1946). Zatímco podzimní frankfurtský veletrh je především místem oficiálních setkání a uzavírání obchodů, jarní Lipsko (obvykle se koná v březnu) patří více široké čtenářské veřejnosti. Je menší než veletrh ve Frankfurtu (v roce 2005 ho navštívilo 2142 vystavovatelů z 31 zemí), ale je uvolněnější a přehlednější. Vlastně je to takový velký literární salón, jehož posláním je přiblížit knihu čtenáři. Proto hlavní akcí zde bývají autorská čtení (cizojazyčná tlumočená do němčiny), která se konají i mimo veletržní areál, vlastně po celém městě: v kavárnách, knihovnách, divadlech, dokonce na nádraží a v zoologické záhradě.

Součástí lipského veletrhu je antikvární veletrh a velké knihkupectví. Právě v Lipsku má návštěvník prostor se zahloubat do knižních stránek nebo poslechnout si úryvek z některé z audioknih, které již tradičně mají velký úspěch u německého publika.

Cesta na mezinárodní knižní veletrh v Lipsku ve srovnání s Frankfurtem není tak finančně a organizačně náročná.

Pokud si potřebujeme vytvořit ucelený obrázek knižní produkce v anglickém jazyce, a to především z britských (včetně těch menších), ale i severoamerických nakladatelství, stojí za to se vypravit na **mezinárodní knižní veletrh v Londýně**: <http://www.lbf-virtual.com/>, který se také koná v březnu. Je to poměrně velký veletrh (v roce 2006 se zde očekává více než 1900 vystavovatelů) s tradicí od roku 1972. Mezinárodní obchodní charakter dostal ale až po roce 2000, kdy se stal evropským centrem prodeje autorských práv v oblasti angloamerické knižní produkce. Vedle literárních čtení, přednášek a seminářů lze na veletrhu absolvovat kurz tvůrčího psaní a být u vyhlášení vítěze soutěže

Knižní veletrh intelektuální literatury v Moskvě

Pohlednice z knižního veletrhu ve Frankfurtu

Veletržní areál v Lipsku

Mladý nakladatel roku. Na webových stránkách je dostupný interaktivní průvodce veletrhem, kromě angličtiny také v ruštině, španělštině, čínštině a arabštině.

Cesta na knižní veletrh v Londýně nepatří k nejlevnějším, ale jak letenku, tak i ubytování lze sehnat za slušných finančních podmínek.

Další důležitý březnový mezinárodní knižní veletrh, nazvaný **Knižní salón**, se koná v **Paříži**. Organizuje se od roku 1981 a je největším evropským frankofonním veletrhem: <http://www.salondulivreparis.com/>. Ročně se tu prezentuje kolem 1200 vystavovatelů. Veletrh má téměř jednostranné jazykové zastoupení, nicméně jeho návštěva otevře nové obzory každému, komu není cizí francouzština a francouzská literatura – francouzská knižní produkce je mimořádně rozmanitá a tradičně má vysokou úroveň. Návštěvník si také může vybrat z dlouhé řady doprovodných seminářů, autorských setkání a udílení literárních cen nebo si odpočinout v literární kavárně.

Cestovní náklady jsou obdobné londýnskému veletrhu, avšak případná cesta autobusem není tak úmorná jako do britské metropole.

Španělský knižní trh je pro českého knihovníka-akvizitéra, ale i běžného čtenáře méně známý, což mu neubírá na důležitosti a stoupajícím významu. Setkat se s knižní produkcí Španělska, Portugalska a Latinské Ameriky máme příležitost na poměrně mladém (od roku 1983) mezinárodním knižním veletrhu **Liber**: <http://www.ifema.es/ferias/liber>, který se koná každý podzim (koncem září nebo v říjnu) v **Madridu**, případně v **Barceloně**. Je o něco menší než výše zmíněné veletrhy (v roce 2005 se zde představilo přes 800 vystavovatelů z 24 států), je velice

příjemný a dobře organizovaný. Webové stránky ale nejsou tak přehledné, nicméně základní údaje o veletrhu se zde najdou. Každý odborný návštěvník si může zažádat o bezplatnou permanentní vstupenku předem elektronickou cestou nebo přímo na veletrhu. Práci usnadňuje informační a internetové centrum ve strategické poloze uprostřed veletržní haly. Veletrh nabízí jedinečnou příležitost k podrobnému seznámení s produkcí každého z územních celků Španělska a států Latinské Ameriky, především těch největších. Lze tu zmapovat možnosti získávání publikací z těchto oblastí.

S trochou úsilí lze sehnat poměrně levné ubytování přímo v centru španělské metropole a letenku nízkonákladových společností, takže výprava na tento veletrh nemusí být finančně neúnosná.

Aby obrázek knižní produkce ve světových evropských jazycích byl úplný, je užitečné se vypravit začátkem září na **mezinárodní knižní veletrh do Moskvy**: <http://mibf.ru/fairs/MIBF/>. V roce 2005 se zde představilo kolem 2780 vystavovatelů.

Tento největší veletrh v Rusku, patří i v Evropě k těm rozsáhlejší, se poprvé otevřel čtenářské veřejnosti v roce 1977. Již tradičně má velkou zahraniční účast, mimo jiné zde mají své stánky nakladatelské subjekty ze všech zemí bývalého Sovětského svazu. Ovšem hlavním cílem návštěv bývá původní ruská knižní produkce ve vší své rozmanitosti. Veletrh má řadu doprovodných akcí, obvykle hojně navštěvovaných, a u většiny stánků lze vystavované publikace výhodně zakoupit. Veletrh se těší obrovskému zájmu čtenářské veřejnosti, což má i svůj rub, neboť zástupy lidí ztěžují práci odborného návštěvníka.

Z knižního veletrhu v Madridu

O něco přehlednější je **knižní veletrh intelektuální literatury non-fiction**, který se od roku 1999 koná na přelomu listopadu a prosince v **Moskvě**: <http://www.expopark.ru/EN>. Je to veletrh poměrně mladý a malý (rozsahem nikoli významem). V roce 2005 se zde představilo 200 vydavatelů z třinácti zemí. Tato akce je vyhrazena pouze pro solidní knižní produkci – jsou zde k vidění (a také ke koupi) vědecké a odborné publikace, slovníky, encyklopedie, ale i dobrá beletrie. Součástí veletrhu jsou obvykle literární čtení, autogramiády, výstavy, literární prémie a antikvární veletrh. Veletrh se těší velké návštěvnosti čtenářské obce mimo jiné také kvůli svému sídlu – příjemnému prostředí moskevského Ústředního domu umělců.

Návštěva moskevských knižních veletrhů bezpochyby poskytne nevšední zážitky, ale výprava do Ruska vyžaduje určité administrativní zaopatření (především vyřízení víza) a vyšší finanční nároky.

Pro ty, kdo potřebují získat představu o knižní produkci Polska a zemí Východní Evropy, je užitečné si naplánovat cestu na **mezinárodní knižní veletrh ve Varšavě**: <http://www.bookfair.pl>.

Veletrh je středně velký, ale s bohatou tradicí od roku 1956. Koná se každý rok v květnu a je místem setkání knižních kultur Východní a Západní Evropy. Tomu často odpovídají témata společných seminářů a diskuzí. Kromě zahraničních expozic je zde příležitost zevrubně prohlédnout polské publikace, především ty z produkce akademických, univerzitních a jiných vědeckých nakladatelství včetně PWN. Vesměs jde o kvalitní tituly, které navíc díky jazykové

dostupnosti poslouží každému českému odborníkovi.

Cesta na tento knižní veletrh patří k těm méně finančně náročným a navíc veletržní pobyt se dá zpříjemnit večerními procházkami jarní Varšavou.

Na konci této krátké procházky evropskými knižními veletrhy je užitečné si připomenout důležitost odpovídajícího jazykového zabezpečení každého odborného návštěvníka a zdůraznit základní cíle plánované cesty:

- zmapovat produkci nakladatelství profilových oborů pro danou instituci,
- navázat kontakty s představiteli nových nakladatelských subjektů,
- získat nové prameny k doplňování fondů knihovny,
- celkově se seznámit s novinkami na světovém knižním trhu.

Pro maximální využití času stráveného na veletrhu se vyplatí pečlivá příprava, která může zahrnovat následující body:

- rozdělit si stánky podle jazykového nebo oborového hlediska (v případě největších veletrhů),
- předem si zjistit lokalizaci stánků, které je nutné navštívit především, a místa sjednaných schůzek,
- pokud možno ještě před veletrhem prostudovat program doprovodných akcí (autorská čtení, autogramiády, výstavy, semináře atd.) a udělat si vlastní harmonogram,
- na konci veletržního dne zrekapitulovat splnění/nesplnění vytyčených úkolů a zkorrigovat harmonogram dalšího dne.

Na závěr nezbývá než popřát všem stávajícím a budoucím návštěvníkům mezinárodních knižních veletrhů krásné zážitky, pevné nervy a dobrou fyzickou kondici.

SVĚTLANA KNOLLOVÁ

Svetlana.Knollova@nkp.cz

Foto autorky článku

P O Z N Á M K A :

Číselné údaje jsou čerpány z knihy Międzynarodowe targi książki w Warszawie : historia a teraźniejszość / Krzysztof Kaleta. – Warszawa : Biblioteka Analiz, 2005.

Knihovní systém Clavius REKS pro malé knihovny v kraji Vysočina

Úvod

V kraji Vysočina je celkem 575 neprofesionálních knihoven (včetně poboček, které působí v obcích, kde není obecní úřad). Průměrný počet obyvatel v obcích s neprofesionální knihovnou je v našem kraji pouze 352, rovněž tak jsou poměrně malé i kmenové fondy těchto knihoven – průměr na jednu knihovnu je 1792 knihovních jednotek.

Prioritou *Krajské koncepce výkonu regionálních funkcí v kraji Vysočina* je podpora internetizace a automatizace knihoven. V průběhu minulého a letošního roku se i v našem kraji neprofesionální knihovny v rámci *Projektu internetizace knihoven (PIK)* postupně připojují k internetu. A právě internetové připojení malých knihoven umožnilo využít knihovní systém Clavius REKS, který vytvořila firma LANius a který řeší automatizaci knihovních procesů určitého regionu.

Testovací provoz v roce 2005

V roce 2005 jsme v oblasti regionálních funkcí stáli před úkolem, jak efektivně v automatizované podobě provádět revize knihovních fondů, a to v situaci, kdy většina knihoven měla být v rámci projektu PIK připojena k internetu. S testováním knihovního systému Clavius REKS jsme začali v okrese (regionu) Havlíčkův Brod, který má celkem 121 neprofesionálních knihoven. Většina – celkem 18 knihoven – v obcích nad 500 obyvatel již má program Clavius (popř. LANius). V těchto větších obcích zbývá pouze devět knihoven, které zatím půjčují klasicky, ale možnost automatizovaného půjčování se nyní otevírá i pro ně. Na Havlíčkovodsku jsou kmenové fondy neprofesionálních knihoven obzvláště malé. Střediskový systém zde zůstal nepřerušen a obecní úřady přispívaly na nákup knih především do výměnných fondů. Průměrná velikost knihovního fondu je 1044 svazků. Zakoupení programu Clavius REKS přináší možnost využití dvou rozhraní – standardního pro prostředí Clavius

(přes terminál), nebo zjednodušeného webového (zde stačí webový prohlížeč). V roce 2005 jsme formou rekatalogizace převedli do elektronické podoby knihovní fondy osmi místních knihoven. Tuto službu zajišťují v rámci výkonu regionálních funkcí tři pracovníci metodického oddělení. V knihovnách, které využily projektu PIK a jsou připojeny k internetu, jsme katalogizovali přímo na jejich počítači, v ostatních jsme pracovali se služebním notebookem a s pomocí mobilního připojení k internetu (CDMA). Z vytipovaných knihoven jsme zatím neuspěli pouze v jedné, a to proto, že tam nebyla žádná možnost připojení k internetu (ani mobilního).

Při rekatalogizaci KF jsme většinou využívali zjednodušenou variantu – přes webové rozhraní jsme vytvářeli nové záznamy pomocí kmenových záznamů krajské knihovny. U většiny katalogizovaných knih jsme k nalezenému záznamu přidali pouze přírůstkové číslo. Pokud jsme konkrétní titul ve fondu nenašli, přidali jsme zjednodušený záznam (autor, část, název, místo vydání, rok vydání, přírůstkové číslo, signatura). Zalogováním na příslušnou místní knihovnu jsme si vždy předem v programu Clavius vytiskli čárové kódy – podle pořadových čísel s prefixem konkrétní knihovny. Zpočátku byly určité problémy s vkládáním většího počtu záznamů, nad 120 uložených svazků se často hlásila chyba programu. Firma LANius však vzniklé problémy odstranila a nyní nám stačí na uložení záznamů fondu jedné neprofesionální knihovny v našem okrese cca dva dny, menší fond do 500 svazků zvládne během jednoho dne. Při rekatalogizaci knihovního fondu provádíme současně i aktualizaci. Následně revize takto uložených kmenových fondů knihoven bude možné provádět automaticky pomocí terminálového připojení, využitím plnohodnotného rozhraní modulu revize. Webové rozhraní systému Clavius REKS (bez výpůjčního protokolu) umožňuje vedle katalogizace, vyhledávání knih a ostatních do-

kumentů ve fondu Krajské knihovny Vysočiny (KKV), také tisk přírůstkového a úbytkového seznamu. Pro návštěvníky knihovny i samotné knihovnický je k dispozici OPAC na stránkách KKV s nastavením prohlížení fondu pouze dané knihovny (viz <http://www.kkvysociny.cz/clavius/stribrnehorj>). Knihovní fondy neprofesionálních knihoven se v katalogu krajské knihovny nezobrazují. Knihovníci jsou proškolení přímo v praxi při našich metodických návštěvách. V průběhu celého roku jsme seznamovali neprofesionální knihovnický s tímto knihovním systémem na aktivech, kterých jsme uskutečnili v rámci okresu celkem devět. Licence REKS (bez výpůjčního protokolu) jsme zatím z finančních prostředků krajské knihovny zakoupili pro šestnáct knihoven.

Výpůjční protokol

Začátkem letošního roku jsme automatizovali další dvě knihovny. Z deseti knihoven, které jsou připraveny na automatizované revize, má již jedna zájem i o automatizované půjčování. Jde o Místní knihovnu ve Stříbrných Horách. Zdejší obecní úřad začátkem letošního roku objednal výpůjční protokol Clavius REKS v hodnotě cca 7700 Kč. Při výjezdu do této knihovny krajský metodici uložili záznamy evidovaných čtenářů a vyzkoušeli půjčování knih z kmenového i z výměnného fondu knihovny. Podle posledních informací firmy LANius lze vkládat a půjčovat i jednotlivá čísla periodik. Automatizované půjčování ve Stříbrných Horách tak může být v nejbližší možné době zahájeno. Knihovnice je již zapracována – při našich metodických návštěvách byla vždy přítomna a sama se do přípravy knihovny na automatizované půjčování také zapojovala. Knihovnice pracuje pouze s údaji své knihovny – knihovní fond, čtenáři a výpůjčky. Naopak v krajské knihovně máme prostřednictvím souborného katalogu přehled o určitém titulu ve všech zatím zautomatizovaných knihovnách. Pro spuštění výpůjčního protokolu je na straně pověřené knihovny nutná SQL verze systému Clavius.

Plošné nasazení v roce 2006

Po odzkoušení testovacího provozu v roce 2005 na Havlíčkovobrodsku bylo v rámci výkonu regionálních funkcí dohodnuto nasazení knihov-

ního systému Clavius REKS v celém kraji s tím, že regionálními centry budou pověřené knihovny. Vzhledem k tomu, že v rámci jedné knihovny je jednodušší pracovat pouze v jednom knihovním systému, má Knihovna Matěje Josefa Sychry ve Žďáře nad Sázavou, využívající automatizovaný knihovní systém KpWin, ještě prostor k rozhodnutí, který systém nakonec zvolí. Zatím zahájila ukládání záznamů z kmenových fondů neprofesionálních knihoven prostřednictvím programu REKS do báze Krajské knihovny Vysočiny. Pracovníci KKV postupně poskytují praktickou pomoc při ukládání záznamů prvních knihoven v regionech zbývajících pověřených knihoven kraje Vysočina: MěK v Jihlavě, MěK v Pelhřimově a MěK v Třebíči. Tyto tři pověřené knihovny mají systém Clavius i potřebné technické zázemí, a tudíž mohou být záznamy fondů neprofesionálních knihoven ukládány do jejich báze. Vzhledem k tomu, že nasazení programu REKS řeší problematiku revizí v automatizované podobě (standard č. 5), budou licence REKS (bez výpůjčního protokolu) uhrazeny pověřenou knihovnou z finančních prostředků na regionální funkce – v každém roce podle předpokládaného počtu zvidovaných knihoven. Výpůjční protokol, který KKV a pověřené knihovny nehradí, může ze svých finančních prostředků uhradit obec, nebo je tu možnost podání společného projektu pro více knihoven pověřenou knihovnou. Na výsledky grantového programu VISK 3 čeká MěK v Pelhřimově, která zažádala o poskytnutí dotace na REKS pro patnáct neprofesionálních knihoven a MěK v Jihlavě pro 20 knihoven.

Závěr

V knihovnách, které budou mít uložené pouze knihovní fond bez výpůjčního protokolu, budou automatizované revize v příštích letech podstatně rychlejší a nám metodikům ušetří čas. Počítáme s tím, že v průběhu tří let uložíme záznamy kmenových fondů všech neprofesionálních knihoven v okrese Havlíčkův Brod, v ostatních okresech jejich nadpoloviční většinu. Výhledově budou tyto knihovny připraveny, v případě zájmu knihovnický a obecního úřadu, i na automatizované půjčování. Podle ohlasů z jednotlivých regionů v našem

kraji řada knihoven tuto nabídku vítá (zatím jsou stoprocentně rozhodnuty tři knihovny).

Systém Clavius REKS je řešením pro malé knihovny, jejichž zřizovatelé nemají dostatek finančních prostředků a mají zájem, aby i jejich knihovna poskytovala moderní automatizované služby. Hlavní výhodou je zaručení bezpečnosti uložených dat na centrálním serveru a nenáročná obsluha, což v kraji Vysočina ocení neprofesionální knihovnický, kteří budou využívat zjednodušenou variantu. Na straně pověřených knihoven řeší systém REKS problematiku revize fondu neprofesionálních knihoven.

Technické předpoklady

Z technického hlediska není REKS příliš náročný. Na straně uživatele vyžaduje pouze funkční počítač běžné kancelářské konfigurace s tiskárnou a připojení k internetu. Pokud se práce s REKS provádí přes webové rozhraní, postačuje rychlost připojení k internetu kolem

64 kb/s, pokud probíhá práce přes terminál, je vhodná rychlost alespoň 128 kb/s.

Regionální knihovní systém je nadstavbou systému Clavius. Pro práci poskytovatele je nutné připojení k internetu s dostatečnou rychlostí. Rychlost připojení je závislá na způsobu práce a počtu současně pracujících knihoven. Obecně lze říci, že práce přes terminál je výkonnově náročnější než práce přes webové rozhraní. To znamená, že pokud použijeme terminálové připojení, které umožňuje práci s REKS jako s běžným Claviem nebo výpůjčním protokolem, musíme počítat přibližně 15 uživatelů na jeden procesor, kdežto při práci přes webové rozhraní, které je zjednodušenou verzí Clavia a výpůjčního protokolu, můžeme použít běžný zabezpečený webový server.

Pro zvýšení rychlosti výpůjček knih při větším počtu čtenářů je vhodný snímač čárového kódu, který je zároveň nezbytný při provádění revize fondu.

IRENA ČÍSAŘOVÁ
cisarova@kkvysociny.cz

INFORMACE Z KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA

Koncem minulého roku věnovala společnost *Wissen Media* Knihovně Národního muzea faksimile rukopisu Rakouské národní knihovny, známého jako **Evangeliiář Jana z Opavy**. Toto faksimile, vydané v celkovém počtu 333 ks, bylo slavnostně předáno v Panteonu Národního muzea a poté zařazeno do sbírky rukopisného oddělení. Původní rukopis, o kterém informoval časopis *Čtenář* (3/2006), je psaný zlatým písmem a ozdobený řadou vysoce kvalitních iluminací. Za povšimnutí stojí také vazba, opatřená ozdobným zlaceným kováním. K rukopisu patří komentářový svazek, doprovázený řadou ilustrací z rukopisů v českých sbírkách. Rukopisy a komentáře jsou přístupné po objednání ve studovně KNM v hlavní budově muzea na Václavském náměstí.

JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ

Rubriku připravujeme ve spolupráci s Jednotou tlumočnicků a překladatelů, tituly do ní vybíráme z nabídky nakladatelů.

BEHRENDT, Greg – TUCCILLOVÁ, Liz [**bérnt, greg – tačiljová, liz**]: *Asi tě zas tak moc nežere. Natvrdo a na rovinu naservírovaná pravda o mužích*

CARTLAND, Barbara [**kártlend, bárbra**]: *Návrat z Afriky*

DOHERTY-SNEEDON, Gwyneth [**dohrty-snedn, gvajnet**]: *Neverbální komunikace. Jak porozumět dítěti z jeho gest a mimiky*

GREENE, Graham [**grín, grehm**]: *Desátý muž*

HAYDONOVÁ, Elizabeth [**hejdnová, elizabet**]: *Proroctví*

KENNETH, Opper [**kenet, oupl**]: *Stříbrokráldý*

RUTHERFURD, Edward [**radrfárd, edvrđ**]: *Dublin – počátky*

THUBRON, Colin [**tábrn, koulin**]: *Na Sibiři*

VALLIÉRES, Nathalie des [**de valiér, natalí**]: *Saint-Exupéry. Archanděl a spisovatel*

ZILLMER, Hans-Joachim [**čilmr, hans-joachim**]: *Kolumbus přišel jako poslední*

Možná patříte mezi nejlepší, ani o tom nevíte

Uplatnění standardů RF v SVK Hradci Králové

Zvědavost je běžná lidská vlastnost, a pokud je člověk zvědav na hodnocení a ohlas své práce, není to vlastnost špatná. Naopak, je to cesta ke zvyšování kvality. Pro knihovníka, který chce poskytovat dobré služby, je nezbytné být zvědav na mínění a spokojenost uživatelů. Knihovna, která nechce zaostávat, je nucena měřit a analyzovat své služby, zjišťovat příčiny dobrých i špatných výsledků, porovnávat své výkony s podobně velkými knihovnami a využívat pracovní postupy, které se osvědčily.

Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS) vydaný v roce 2005 přinesl první možnost srovnání výkonů českých knihoven podle velikosti obsluhované populace. V roce 2005 proběhla v našem Královéhradeckém kraji řada aktivit, jejichž smyslem bylo seznámení knihovníků s obsahem a významem standardů VKIS a jejich uvedení do praxe. První informace o výsledcích těchto snah byla odborně veřejnosti předložena na celostátním semináři k regionálním funkcím v Pardubicích v listopadu 2005.¹

Královéhradecký kraj patří se svými čtyřmi stovkami knihoven mezi kraje středně velké, o propagaci standardů se starala krajská knihovna (Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové) a šest pověřených knihoven. Proběhly běžné prezentace na poradách, ale také první vyhodnocení kritérií u profesionálních knihoven. Zajímalo nás, kolik knihoven plní nároky všech standardů, které indikátory jsou v kraji

plněny nejlépe, i kde máme největší nedostatky. Výsledky tohoto průzkumu jsme zveřejnili v regionálním knihovnickém zpravodaji U NÁS pod heslem *Možná patříte mezi nejlepší, ani o tom nevíte*. Cílem bylo vzbudit zvědavost knihovníků a inspirovat je k zjišťování výkonů vlastní knihovny. Zpravodaj U NÁS je dostupný v tištěné podobě všem knihovnám kraje včetně vesnických knihoven, proto je pro nás důležitým pracovním nástrojem při popularizaci nových poznatků. Standardy VKIS byly hlavním tématem letního čísla,² příspěvky pokrývaly široké spektrum názorů na standardy od úvahy dobrovolné knihovnice až po stati navrhovatelů a konzultantů metodického pokynu. Jako příloha zpravodaje byl do všech knihoven rozšířen úplný text pokynu Ministerstva kultury ČR. Při seznamování zřízovatelů s existencí standardů jsme uvítali otištění metodického pokynu v časopise *Veřejná správa* a také jsme následně zaznamenali několik případů konkrétního zájmu o výkony knihoven ze strany městských úřadů.

Z aktivit pověřených knihoven stojí za připomenutí prezentace *Standardy aneb Co, jak a k čemu...*, kterou připravily kolegyně z Knihovny města Hradce Králové v rámci vzdělávání obecních knihovníků.³ Výklad standardů velmi citlivě přizpůsobily potřebám dobrovolných knihovníků a doplnily jej prezentací praktického využití statistických výsledků. Obě prezentace pak zpřístupnily veřejnosti a hlavně knihovníkům, kteří se nemohli vzdělávání osobně zúčastnit, na

Indikátor	Minimální hodnota	Maximální hodnota	Kategorie
1. Hodnocení podle minimální a maximální hodnoty indikátoru.			
2. Automatický filtr výběru k analýze pouze jednu kategorií knihoven.			

Ukázky z Databáze knihoven Královéhradeckého kraje za rok 2005.

Obrázek 1: Výkony knihoven a porovnání se standardy VKIS

1. Hodnocení podle minimální a maximální hodnoty indikátoru.
2. Automatický filtr výběru k analýze pouze jednu kategorií knihoven.

webové stránce Knihovny města Hradce Králové v oddíle Knihovnam. Seznámení zřízovatelů se standardy vyřešili v hradecké oblasti adresným rozsláním informačních dopisů všem městským a obecním úřadům.

Na počátku roku 2006 jsme ve spolupráci s pověřenými knihovnami přistoupili ke sběru dat pro výpočty výkonů a vyhodnocení standardů VKIS ze statistických výsledků roku 2005, ale tentokrát již do analýz zahrnujeme všechny knihovny, profesionální i neprofesionální. Sběr dat pro potřeby výkonu a plánování regionálních funkcí zajišťujeme nezávisle na celostátní statistice již několik let. Data zpracováváme automatizovaně a v analýzách pracujeme s přepočtenými ukazateli. Knihovny pověřené regionálními funkcemi mají připraveno 50 statistických a výkonových údajů o každé obsluhované knihovně; například jsou to tyto ukazatele: počet knihovních jednotek na jednoho obyvatele, obrát fondů, % čtenářů z celkového počtu obyvatel a % dětských čtenářů, počet návštěv na jednoho čtenáře, počet návštěvníků na jeden odborný úvazek, výpůjčky na jednoho obyvatele a na jednoho čtenáře, počet zaměstnanců s knihovnickým vzděláním, počet obyvatel na jeden odborný úvazek. K dispozici jsou celokrajské průměry, sestavujeme žebříčky nejúspěšnějších knihoven.

Pro zpracování nového ročníku dat byla provedena aktualizace krajské databáze knihoven a doplněn oddíl Standardy, který třídí knihovny podle velikosti obsluhované populace a který poskytuje výpočty výkonů a vyhodnocení pěti indikátorů standardů VKIS (viz Ukázky z Databáze knihoven Královéhradeckého kraje za rok 2005). Cílem je nabídnout pověřeným knihovnám již vypočítané přehledy výkonů knihoven jako pracovní pomůcku a vyzvat je k dalšímu praktickému využívání statistik a porovnávání knihoven.

Popularizaci standardů v rámci kraje míníme letos

podpořit zveřejněním jmen knihoven, které dosáhly nejlepšího umístění ve své velikostní kategorii. Bude také připraveni na vyřizování žádostí o výkonové analýzy a krajské srovnávací tabulky. Tyto rozborů si u nás nechává zpracovávat stále více knihoven a využívají je pro jednání se zřízovateli. Analýza obsahuje výsledky knihovny za poslední dva roky v rozsahu 10–15 ukazatelů (indikátory standardů a přepočtené ukazatele), porovnání s krajským průměrem v dané velikostní kategorii a od minulého roku i porovnání se standardy VKIS. Výběr ukazatelů není stálý, ale podle zadání příjemce jej doplňujeme o další údaje ze statistik.

Celostátní standardy VKIS dávají porovnávacím rozborům nový rozměr a při jednáních se zřízovateli vyšší platnost. Ale jsme si vědomi dvou nedostatků. Za prvé standardy musíme doplňovat o další ukazatele, protože nepostihují všechny důležité činnosti a služby knihovny. A přitom jde stále jen o údaje kvantitativní, kvalitativní parametry k dispozici nemáme. Za druhé knihovníci nepřistupují k zjišťování výkonů svého pracoviště vždy dobrovolně. U mnoha kolegů je to pouze výsledek povinného vyplňování statistiky nebo plnění požadavku zřízovatele. Sběr dat hodnotí jako ztrátu času a pro zvyšování kvality své práce je nepoužívají. Proto vítáme nový projekt Národní knihovny Benchmarking knihoven. Slibujeme si, že tento moderní nástroj měření vnesne mezi knihovníky atmosféru zvědavosti na výsledky vlastní práce a že je osloví společenská prestiž celostátního měření.

EVA SEMRÁDOVÁ (eva.semradova@svkhk.cz)

Obrázek 2: Analýza statistických dat – přepočtené ukazatele

Indikátor	Minimální hodnota	Maximální hodnota	Kategorie
1. Hodnocení podle minimální a maximální hodnoty indikátoru.			
2. Automatický filtr výběru k analýze pouze jednu kategorií knihoven.			

P O Z N Á M K Y :

1. Prezentace dostupná na <http://knihovnam.nkp.cz/docs/Pardubice/Semradova.ppt?PHPSESSID=c044de6a9550d1296e8d27df592255>
2. U NÁS: knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje. – Roč. 15 (2005). – Č. 2. – Hradec Králové : Studijní a vědecká knihovna, 2005. – Dostupný na <http://unas.svkhk.cz/>
3. Prezentace zveřejněna na <http://www.knihovnahk.cz/> v oddíle Knihovnam <http://www.knihovnahk.cz/ODDELENI/AKTUALITY>. Knihovnam/standards.pps

Sto deset let veřejné knihovny v Jaroměři

Sto deset let. V běhu času kapka v moři, v životě člověka nepředstavitelně dlouhá doba, jež se podaří prožít jen výjimkám. Čas všem lidem odkrajuje, v dějinách však přidává na událostech a o historii knihovny to platí také.

Veřejná knihovna v Jaroměři vznikla 3. října 1896 sloučením knihoven jednotlivých místních spolků. Její základ tvořilo 719 svazků, postupným rozrůstáním fondu se veřejná knihovna v Jaroměři přiřadila ke čtyřem největším knihovnam v Čechách, po Praze, Plzni a Litomyšli.

Z podnětu Řemeslnicko živnostenské besedy byla 5. října 1897 pořízena další služba uživatelům, a to čítárna, která svým čtenářům poskytovala 88 různých periodik.

Již na začátku minulého století plnila jaroměřská knihovna funkci knihovny střediskové. Její působení se vztahovalo nejen na Jaroměř a Josefov, ale dokonce na 20 obcí. Tuto funkci má i v současnosti.

Za každým oborem lidské činnosti stojí vždy konkrétní lidé. Stejně tomu bylo i v jaroměřské knihovně, kde se střídaly generace knihovníků. Z dob dávno minulých to byl především dr. Max Lederer, který významným dílem přispěl k rozšíření fondů a vtiskl knihovně novou tvář. Z doby nedávné zmiňují řadovou knihovnicí paní Jaroslavu Tomanovou. Proč? Její věrnost knihovně je nevídaná, vždyť v ní strávila bez několika měsíců téměř 50 let. Za dobu svého působení zažila šest ředitelů. Pracovala v době, kdy jedinou pomůckou knihovníka, tak jako u generací předešlých, byla tužka a razítko, aby se stala svědkem zázraku, který do práce knihovníků vnesl počítač. V kolektivu pracovníků má následovnice, vždyť služebně nejstarší pracuje v jaroměřské knihovně již 31 let.

S růstem fondu se v minulosti pro knihovnu hledalo i odpovídající útočiště, kde by bylo možné knihovní fondy nejen umístit, ale i zabezpečit. Plných 32 let (až do června 1939) sídlila veřejná knihovna na náměstí v budově Občanské záložny, kde měla propůjčeny dva sály. První se jmenoval Havlíčkův, druhý Jiráskův.

Dva historické pohledy z veřejné knihovny v Jaroměři

V té době překročil počet knih 30 000 svazků. V době okupace byla knihovna přestěhována do bývalých restauračních místností v tzv. Sladovně, dnes GE Capital Bank, kde s četnými obtížemi fungovala celé desetiletí. Teprve 19. prosince 1949 získala tehdy Okresní a městská knihovna budovu v areálu parku, kde sídlí dodnes. Původně obytná vila byla vnitřními úpravami přizpůsobena potřebám knihovny v sedmdesátých letech minulého století. Rozsáhlá rekonstrukce budovy proběhla v letech 2000–2001. Vnitřní přestavbou byly rozšířeny výpůjční prostory a na dosud nevyužité půdě byly vytvořeny pracovní knihovníci a sklady.

Knihovna bez knih by nebyla knihovnou. Celé generace čtenářů si do ní chodily pro pohlázení na duši. Čas však všechno změnil. V současnosti lidé nehledají v knihovně jen pobavení, velká část uživatelů sem přichází za informacemi. A tak vedle knih dnes ve fondu nalezneme i multimediální encyklopedie a v neposlední řadě tolik vyhledávaný a užívaný nový fenomén – internet. Bez něho si uživatelé a knihovníci moderní knihovnu nedovedou představit.

Od svého vzniku byla knihovna vždy spojena s kulturním a společenským životem města a spolu s ním procházela dobami tíživými i obdobími rozkvětu. Nejinak tomu je i v 21. století. Knihovna se zapojuje do celorepublikových kulturních aktivit a projektů s cílem vyhovět nejvyšší měrou svým uživatelům a touto cestou podporovat pozitivní vnímání své činnosti.

V současné době je v Městské knihovně zapsáno 2652 uživatelů, z toho je jedna třetina dětí, 32 000 návštěvníků si vypůjčilo 129 977 knih a časopisů. Internet v roce 2005 v hlavní budově i na pobočkách využilo 3177 zájemců.

V rámci výročí připravila městská knihovna pro své čtenáře řadu aktivit:

- dárkem pro ty, kteří se narodili ve stejný den jako knihovna, tedy 3. října, je registrace pro rok 2006 zdarma;
- dárkem pro seniory v měsíci březnu v rámci akce Březen – měsíc internetu (BMI) byl každou středu přístup na internet zdarma;
- dárkem pro klienty úřadu práce v měsíci březnu v rámci BMI byl přístup na internet zdarma;
- dárkem pro milovníky vynikající spisovatelky a vypravěčky Marie Kubátové bylo v dubnu podvečerní posezení s autorkou a jejími knihami;
- pro soutěživé čtenáře – žáky ZŠ byla v březnu vyhlášena literární soutěž na téma *Pohádka pro Bubetku*. Bubetka a Smítko jsou dvě strašidylka, které spisovatel Ladislav Dvorský objevil na kopci Picimberku a šancích v Josefově. Slavnostní vyhlášení vítězů soutěže bude

- v červnu a vítězné práce budou shromážděny do sborníku a zařazeny do fondu knihovny;
- dárkem pro děti k Mezinárodnímu dni dětí v rámci Bambiriády 2006 bude v knihovně den her s dřevěnými hračkami a hlavolamy;
- pro soutěživé čtenáře z řad dětí i dospělých bude vyhlášena anketa *Vyberte knihu roku*. Tři vylosovaní účastníci budou odměněni knižními dary;
- v měsíci říjnu bude v hale hlavní budovy knihovny výstava o její historii, nazvaná *110 let veřejné knihovny v Jaroměři*;
- dárkem pro zapomenuté čtenáře bude v týdnu narození knihovny, tedy od 2. do 6. října, vyhlášena čtenářská amnestie. Všem, kteří budou vracet půjčené knihy po termínu v hlavní budově i na pobočkách, budou prominuty sankční poplatky z prodloužení.

Jaká bude městská knihovna v budoucnosti?

To ukáže čas. Já, která mám z celé historie Městské knihovny v Jaroměři prožito pouhých dvacet let, si nedovedu představit knihovnu bez vůně knih a tichého šumu návštěvníků. Knihovnu čeká v nejbližší době přechod k dokonalejšímu knihovnímu systému, který si vyžaduje stále výkonnější technika. Víím, že knihovna nemůže za technickými novinkami zaostávat, bylo by to na škodu jí i uživatelům. Přesto doufám, že základem knihovny zůstanou i v budoucnosti knihy, protože v nich je kouzlo, které sebedokonalejší technický vynález nenahradí.

VĚRA SÍLOVÁ (knihovna.jaro@worldonline.cz)

KDYŽ SE ŘEKNE KNIHOVNA...

Petr Šabach, spisovatel

Tak to mě napadne několik základních věcí. Nejdřív střední knihovnická škola, kterou jsem absolvoval. Potom knížky v dětském oddělení knihovny, které, bůhvíproč, měly vybarvená písmena „o“. U knížek z knihovny mi hrozně vadily různé vpisky těch, kteří to četli přede mnou, a měli pocit, že musí těm dalším něco zvěstovat. Třeba, že je to „výborné“. Nebo naopak někde dělat otazníky. Takové knížky jsem pak nemohl dočíst. Ti pisatelé mě prostě strhávali na svou stranu.

Nedávno jsem se dostal ke svým navraceným kádrovým materiálům a našel tam i hodnocení z knihovnické školy: „Jeho prospěch během studia vykazoval značné výkyvy, způsobené zřejmě častými absencemi, které byly lékařsky omlouvány. Když mu to zdravotní stav dovoloval projevil se u zkoušek jako logicky myslící student s velmi dobrou pamětí.“ Připravil JAN MEIER

Digitální projekty a programy v České republice a v angloamerické oblasti

10. část

Memory of the world

URL: http://www.unesco.org/webworld/mdm/index_2.htm

Řešitel: UNESCO

Popis: Memory of the world je nadnárodní program, který zastřešuje vybrané projekty z celého světa uchovávající světové kulturní dědictví. Výbor programu Memory of the world spolupracuje s mezinárodními nevládními organizacemi, jako jsou *International Council on Archives (ICA)* a *Mezinárodní federace knihovnických asociací (IFLA)*.

Program Memory of the world obsahuje digitální sbírky z mnoha zemí, přičemž obsahem těchto sbírek jsou především vzácné rukopisy, např. Beethovenovy skladby. Země, které se účastní projektu: Argentina, Arménie, Austrálie, Belgie, Benin, Čína, Dánsko, Egypt, Etiopie, Filipíny, Finsko, Jižní Afrika, Litva, Maďarsko, Malajsie, Mexiko, Německo, Norsko, Nový Zéland, Pákistán, Polsko, Rakousko, Rusko, Senegal, Slovensko, Tanzánie, Turecko, Uzbekistán.

Vyhledávání probíhá velmi jednoduše, uživatel si najde na sekci List, kde jsou vypsané všechny státy a jejich sbírky, klepnutím na odkaz, který ho zajímá, se dostane až k dokumentu, který lze zvětšit či zmenšit. Popsaný způsob spíše než vyhledávání je procházení jednotlivých dokumentů. Klasické vyhledávání přes formulář zde není možné.

American Memory

URL: <http://memory.loc.gov>

Řešitel: Kongresová knihovna USA

Popis: Program American Memory je součástí Kongresové knihovny USA, zdigitalizovány jsou historické materiály ze sbírek knihovny, a tak jsou zprostředkovány všem uživatelům zdarma. Kongresová knihovna zdigitalizovala a zpřístupnila pět milionů artefaktů, přičemž tyto materiály zahrnují fotografie, rukopisy, vzácné knihy, mapy. Kongresová knihovna spolupracuje s dalšími institucemi např.: s *Global Gateway, Award – Winning Collections from the Library of Congress*.

American Memory je možné použít pro výuku na všech typech škol. Je zde dokonce zřízena stránka *The learning page*, která je vypracována

přímo pro učitele, studenty nebo školní knihovníky. Zprostředkovává pomoc při orientaci v aktivitách American Memory, obsahuje studijní plány, nápady, jak využít American Memory při vyučování ap.

Vyhledávání v American Memory je nejjednodušší přes *Collection Finder*, dále lze vyhledávat přes *List All Collections*, zde se zobrazí všechny položky a kliknutím si vyberáme tu, která nás zajímá, anebo můžeme vyhledávat přes službu *American Memory Collection Search* a vyhledat položku, která nás zajímá.

PROJEKTY UNIVERZIT

Projektů digitálních knihoven vytvořených na univerzitních pracovištích je zejména v USA nesmírně mnoho, velice rychle vznikají a zanikají. Je tudíž obtížné vyhledat a popsat všechny. Berte tedy, prosím, následující řádky pouze jako „náhodný výběr“.

Internet Public Library

URL: www.ipl.org

Řešitel: School of Information and Library Studies at University of Michigan

Popis: Projekt Internet Public Library byl původně konečným projektem jednoho ze seminářů na *School of Information and Library Studies at University of Michigan* v roce 1994. Tento původně studentský projekt existuje v současné době autonomně s placenými zaměstnanci a vlastními prostorami. Se School of Information and Library Studies na Michiganské univerzitě však spolupracuje i nadále. Internet Public Library je financován z části z fakultního rozpočtu, většinou však z externích zdrojů (Mellonova nadace nebo Bell & Howell).

Primárním cílem projektu je stanovit možnosti knihoven a knihovníků v informačním věku a ve virtuálním prostředí internetu. Účastníci projektu se nezaměřili na ucelené profesionální deponování dokumentů, ale vytvořili propracovaný referenční komplex, postavený tak, aby byl srozumitelný a užitečný především mladším uživatelům a současně mohl fungovat jako výcvikové středisko studentů knihovnictví.

Těžiště hlavní činnosti Internet Public Library neleží ani tak v přímém poskytování zdrojových dokumentů, ale spíše se soustřeďuje na poskytování referenčních a nadstavbových služeb z tematicky různorodých oblastí.

Pokud se budeme řídit členěním na hlavní stránce projektu, jde o:

• Reference Center

Má nejbližší k příruční knihovně. Obsahuje odkazy na nejrůznější užitečné online slovníky, encyklopedie, telefonní seznamy, tabulky převodů pro míry a váhy aj.

• Reading Room

Představuje rozcestník k online knihám a periodikům z celého světa. Časopisy a deníky lze pouze procházet podle obsahové a geograficky tříděných skupin. Sekce knih nevybočuje z běžného standardu digitálních knihoven a nabízí dva režimy přístupu k fondu: procházení a vyhledávání. Obojí lze praktikovat nejen se seznamem autorů a názvů, ale v tomto případě i s Deweyho desetinným tříděním.

• Youth Resources

Zde jsou stránky pro mladé uživatele a jejich rodiče. Nejzajímavějším oddílem je *A+Research & Writing*, který představuje užitečný nástroj pro psaní odborných prací.

• Searching tools

Jsou zdrojem pro vyhledávání nejen v Internet Public Library, ale i v celém internetu. Zájemcům jsou nabízeny odkazy v adresářové struktuře podle tématu a dále je zde seznam vyhledávačů. V neposlední řadě obsahuje službu *Ask A Question*, kde se ve formuláři zadá dotaz, na který se snaží odpovědět zaměstnanec Internet Public Library a studenti univerzity, pro které tato činnost představuje součást výuky.

• Subject Collections

Ručně sbírané, tříděné a anotované sbírky odkazů na vysoce relevantní elektronické zdroje.

• Special Collections

Projekty, na nichž se Internet Public Library aktivně podílí, nebo je zde zveřejňuje. Nejzajímavější projekty z této sekce jsou *POTUS*, který obsahuje vyčerpávající přehled o všech amerických prezidentech, dalším projektem je *Native American Authors*, což je seznam Indiánských autorů s jejich biografii, dalším projektem je *Literary Criticism*, seznamující uživatele se základními biografickými daty světových autorů a uvádějící odkazy na recenze jejich děl.

Vyhledávání v Internet Public Library příliš ne-

vybočuje z obvyklých konvencí. Klasickou metodu prohlížení lze pohodlně uplatnit ve všech částech Internet Public Library. Adresářová struktura, seznamy autorů, děl a Deweyho desetinné třídění dovolují naprosto volný pohyb, i když trochu na úkor vyhledávání.

Vyhledávání činí Internet Public Library trochu problémy. Už proto, že nelze vyhledávat záznamy pomocí slova, které obsahuje méně než čtyři písmena, takže např. Poeovy romány není možné vyhledávat zadáním pouhého autorova příjmení.

Digital Library Program

URL: <http://www.dlib.indiana.edu>

Řešitel: Indiana University

Popis: Univerzita v Indianě zprostředkovává bezplatný online přístup k digitálním sbírkám nejen pro své studenty, ale pro všechny uživatele.

Digitalizované materiály pocházejí až na výjimky z fyzických sbírek ve vlastnictví univerzity.

Digitální knihovna je rozdělena do několika sekcí:

1. Textové sbírky

- Sbíрка dizertačních prací
- Sbíрка dokumentů z pozůstalosti Hoagy Carmichela – korespondence, fotografie, nahrávky
- Victorian Woman Writers – obsahuje plné texty knih
- Wright American Fiction Project – obsahuje plné texty knih

2. Obrázkové sbírky

- The Hoagy Carmichel Collecton
- Dido Image bank
- Frank M. Hohenberger Collection
- Steelmaker – Steeltown: photographs 1906 až 1971

3. Hudební sbírky

- Hoagy Carmichel Collection
- Variations
- Variations 2

Při vyhledávání klepneme z titulní stránky projektu na odkaz Collections a vybereme si sbírku. Posléze se nabízejí tyto možnosti: procházení, vyhledávání, potvrzení downloadu dokumentu.

Vyhledávání je jak jednoduché, tak pokročilé. V prvním případě vyhledáváme pouze podle slov z názvu, v druhém máme tyto možnosti: autor, titul, klíčová slova, region a jazyk.

VESNA ŠKODOVÁ

Vesna.Skodova@seznam.cz

Labyrint knihoven a ráj čtení

Čeští knihovníci navštívili Drážďany, Chemnitz a Lipsko

Návštěva Lipského knižního veletrhu je pro knihovníka jakousi cestou ke kořenům jeho profese. Vedle běžné nabídky vydavatelské produkce se tu totiž holduje literatuře, čtení a krásné knize. Předchází-li této cestě ještě vstup do labyrintu nové knihovny v Drážďanech, může být knihovník v roli poutníka či řečeno prozaicky, účastníka exkurze, kterou

uspořádalo v polovině března Sdružení knihoven ČR, vskutku spoj-

Ideu labyrintu dali **Saské zemské knihovně – Státní a univerzitní knihovně v Drážďanech** architekti Laurids a Manfred Ortnerovi. Podle jejich návrhu (projekt z roku 1996, výstavba 1998–2002)

vznikla knihovna v podobě dvou oddělených budov a rozlehlých prostor umístěných pod nimi a mezi nimi v podzemí. V jedné budově se nachází administrativní a knihovnické zázemí, ve druhé vstup pro veřejnost, šatna, přednáškový sál, kavárna a další rušnější provozy včetně informačního pultu, místa pro návrat dokumentů a katalogů. Do nižších pater jsou umístěny knihy, časopisy a další dokumenty ve volném výběru rozděleném podle oborů, sklady s kompaktními regály, propojené s výdejními pulty transportním systémem. A mezi ně jsou nejrůznějšími způsobem zakomponovány místa pro studium, malé čítárny, boxy, poslechové kabiny, kopírovací zařízení a skenery (těm je dáována přednost před kopírkami), studovny rukopisů a starých tisků, sbírky fotografií a další pracoviště. Nejloubejší, ve třetím podzemním podlaží, se skrývá, vlastně průhledy ve stěnách už je i shora vidět, centrální

studovna s dvěma sty místy pro tiché bádání. Návštěvník knihovny sestupuje pod povrch země, tak jako čtenář proniká pod povrch věcí, do hlubin poznání.

Aby těch symbolů nebylo málo, stěny budov jsou obloženy travertinem a jejich povrch připomíná knihovní regály, obdobný motiv se opakuje také v interiéru.

A ještě jedna idea stála u zrodu knihovny, tentokrát motivovaná spíše ekonomicky než uměleckým záměrem. Je to idea sjednocení. Podmínkou pro stavbu v ceně sto milionů eur bylo spojení Saské zemské knihovny a Univerzitní knihovny Technické univerzity v Drážďanech. Integrace řady pracovišť, sloučení desítek katalogů, koncentrace fondů a jejich přeznačení, instalace nového systému a další práce související s fúzí trvaly deset let a nebyly snadnou záležitostí. Přesto, jak potvrzuje generální ředitel knihovny dr. Thomas Bürger, se to vyplatilo a výsledek uspokojil všechny.

Knihovna se nachází v areálu Technické univerzity na pozemku, který byl původně užíván jako hřiště. Od Saské zemské knihovny, založené roku 1556, zase odvozuje svou historii, takže v letošním roce slaví 450. výročí. Po knihomilných saských kurfiřtech také schraňuje řadu památek. Nejzácnější rukopisy a tisky jsou uloženy v trezoru, který je součástí zdejšího muzea knihy. Za všechny jmenujme aspoň tisíc let starý rukopis Epištoly sv. Pavla, korán psaný na hedvábí, skicář Albrechta Dürera, Bachovy či Vivaldiho hudební práce nebo velmi ceněný mayský rukopis.

Fakta o Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden (SLUB) shrnula pro české knihovníky již Dana Novotná ve zpravodaji U Nás č. 4/2003. Odkážme tedy na tento zdroj, přístupný též na <http://unas.svkhk.cz/clanek.asp?id=224>, a spěchejme na své cestě dále do Chemnitzu.

Stadtbibliothek Chemnitz je oproti SLUB nepoměrně menší, jako městská knihovna má také jiné funkce. Přesto i zde se setkáváme s dobře uplatněnou myšlenkou integrace. Knihovna sídlí od roku 2004 ve zrekonstruovaném objektu společně s přírodovědným muzeem, galerií a lidovou univerzitou. Původně obchodní dům má dnes označení DASTietz – kulturní středisko využívající prostory rodiny obchodníků Tietzů. Knihovna obývá druhé a třetí patro, od ostatních institucí ji však nic výrazně neodděluje. Také uvnitř jejich prostor dochází k příjemnému prolínání provozních částí. Vychází to už ze způsobu práce. Pracoviště knihovníků jsou bezprostředně napojena na prostory služeb a knihovníci na svém úseku zajišťují všechny činnosti od akvizice přes zpracování až po výpůjčky. Fondy jsou řazeny tematicky (mládež a hudba, kultura a země, věda a technika), knihy společně s časopisy a dalšími médii, dokumenty pro absenční výběrem jsou označeny přísně knihovnický a současně nejrůznějšími dalšími způsoby, v nichž se uplatňuje nápaditost personálu. Tak například koutek s rybářskou literaturou je doplněn prutem a maketami nalovených ryb, sportovní literatura míčem, knihy o hmyzu vosím hnízdem. Podobných doplňků přibývá směrem k dětskému oddělení, kde se ideje této knihovny – průhlednost, otevřenost, kreativita – uplatňují nejvýrazněji.

Ke standardním doplňkům patří pracoviště s internetem a s elektronickými katalogy, všude je dostatek míst pro studium i pouhou relaxaci. Knihovna je vybavována technologií RFID, samoobslužných pultů využívá zatím kolem 30 % uživatelů. Zajímavostí je oddělení bestsellerů, kde jsou půjčovány nejžádanější tituly za po-

Knihovna v Drážďanech, budova se vstupem

platek 2 eura. Jinak roční poplatek činí 15 eur, snížený 7 eur, děti do 14 let mají služby knihovny zdarma a rodinná průkazka stojí 22 eur. Práce na internetu je prvních dvacet minut bezplatná, pak se platí 3 centy za každou minutu.

Velká péče je věnována dětem a mládeži. Knihovna se pyšní tím, že téměř 50 % z celkové počtu chemnitzské mládeže ve věku 14 až 17 let patří mezi její čtenáře. Byť jde o městskou knihovnu, nejvíce výpůjček (42 %) z jejího téměř půl milionového fondu připadá na odbornou literaturu. A přidejme ještě dva statistické údaje: v knihovně je evidováno přes 28 000 čtenářů, činnost zajišťuje 59 zaměstnanců.

Lipský knižní veletrh byl zahájen 15. března ve večerních hodinách slavnostním ceremoniálem. Vystoupil na něm lipský Gewandhausorchester, který řídil světoznámý dirigent Riccardo Chailly, uvítací řeč přednesli zástupce primátora Andreas Müller a prezident Asociace německých nakladatelů a knihkupců dr. Gottfried Honnefelder. Saský premiér Georg Milbradt zde pak předal Knižní cenu za evropské porozumění ukrajinskému spisovateli Juriji Andruchovyčovi. V Evropě zřejmě nejznámější současný ukrajinský básník, prozaik a esejista byl oceněn za román Dvanáct obručí, jímž podle poroty přitáhl zájem čtenářů k zapomenutému středu kontinentu.

Evropa se jako téma objevila i na samotném veletrhu. V Café Evropa na výstavišti se diskutovalo o situaci v Evropské unii, mezinárodního projektu Malé jazyky – velká literatura se zúčastnili zástupci Řecka, Chorvatska, Litvy, Slovinska, Estonska, Lotyšska, Polska, Rumunska, Slovenska, Česka, Maďarska a Kypru. Za Českou republiku tu byli prozaici Martin Fahrner a Antonín Bajaja, ovšem jejich vystou-

Městská knihovna v Chemnitzu, kulturní středisko DASTietz

Lipský knižní veletrh, český stánek

pení v sobotu 18. března se již minulo s exkurzí českých knihovníků, stejně jako pořady, v nichž četli nebo hovořili Petra Hůlová, básník Radek Fridrich a literární vědec Josef Čermák.

Pořadatelé veletrhu se letos mohli pochlubit rekordními čísly i některými slavnými jmény. Počet vystavovatelů se vyšplhal na 2162 z celkem 36 zemí. Bylo ohlášeno 157 autorů, mezi nimi například americký spisovatel Bret Easton Ellis, mladá izraelská spisovatelka Cruja Šalevová nebo německý kritik Marcel Reich-Ranicki. Jistě v rekordním počtu, jež však patrně nikdo nezjišťoval, přišli návštěvníci nejmladší generace, kteří zaplavili výstaviště, hned jak se otevřely jeho brány. Nemířili jen ke stánkům s literaturou pro mládež, fantasy, ko-

Lipský knižní veletrh, školáci

miksem a zvukovými nosiči. Zaujaté zájemce jste mohli spatřit i mezi regály s učebnicemi, stejně jako u vystavovatelů, kteří se snažili přiblížit základy knižtisku a knižního umění.

Kniha a umění – to byla další kapitola, kterou mohl zalistovat návštěvník veletrhu. V této souvislosti potěší, že čestné uznání v soutěži Nejkrásnější knihy světa tu za grafickou úpravu a ilustrace k Pohádkám Hermanna Hesseho z nakladatelství Argo získal český výtvarník Luboš Drtina. A neúnavný poutník se v ráji četby proměnil jistě i v milovníka krásných tisků a grafiky a za těmi nejstaršími se vydal mezi antikváře, jejichž nabídka patřila již tradičně k lákadlům lipského veletrhu.

Nejlepší webové stránky má Knihovna města Plzně

www.kmp.plzen-city.cz

SROZUMITELNOST A PŘÍSTUPNOST

Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky uděluje Certifikát výherci v soutěži o nejlepší Biblioweb 2006 v kategorii měst nad 35 000 obyvatel Knihovně města Plzně a zároveň Zvláštní cenu za přístupnost stránek pro zrakově postižené občany. Tak zní rozhodnutí odborné komise, složené ze špičkových knihovníků a informačních pracovníků ČR, které zaznělo začátkem dubna na mezinárodní konferenci *Internet ve státní správě a samosprávě* v Hradci Králové. Právě tam převzala ředitelka Knihovny města Plzně PhDr. Dagmar Svatková toto ocenění, které KMP vybojovala mezi sedmařiceti přihlášenými weby knihoven z celé České republiky. Touto konferencí s mezinárodní účastí vrcholí v ČR každoročně Březen – měsíc internetu.

Na začátku všeho vznikl ke konci loňského roku požadavek ředitelky KMP na kompletní změnu webových stránek knihovny podle nejnovějších trendů s účinností od počátku roku 2006. Nelehkého úkolu se iniciativně ujal dvě pracovnice KMP – vedoucí studovny PhDr. Jana Hájková a vedoucí Obvodní knihovny Doubravka Mgr. Lenka Kotroušová, která, ač právě na mateřské dovolené, neztratila s knihovnou kontakt a naopak nabídla svoje znalosti a dovednosti při tvorbě www internetových stránek. Zatímco Lenka Kotroušová vymýšlela technickou koncepci nového webu, Jana Hájková začala postupně dodávat obsahovou formu projektu. Na počátku roku 2006 tak vznikly zcela nové internetové stránky Knihovny města Plzně, které jí vynesly cenu nejvyšší.

„Nový web Knihovny města Plzně je maximálně přístupný jak svým obsahem, tak funkcí a splňuje všechny důležité zásady přístupnosti každému uživateli,“ říká ředitelka KMP Dagmar Svatková. „Zároveň je zařazen do katalogu stránek přístupných zrakově postiženým občanům. Jeho cílem je umožnit uživateli v co nejmenším počtu kroků získat informaci, kterou potřebuje.“

„Webové stránky knihovny jsem záměrně vytvořila v jednoduché barevné úpravě, s vyvážeností textů a s důrazem na přehlednost, bez zbytečné pestrobarevnosti, s minimálním použitím obrázků a grafických značek, které běžnému uživateli stejně nic neřeknou. Fotografie jsou umístěny ve fotogalerii,“ hovoří o své práci na webu Lenka Kotroušová. „Domovská stránka tvoří hlavní východisko pro pohyb na stránkách a obsahuje kompletní nabídku včetně možností vyhledávání v knihovně i na internetu, vstupu do uživatelského konta a přehledu všech knihoven KMP. Stránka je doplněna anketou. Aktuality jsou ústřední částí domovské stránky a je možné je stahovat také pomocí RSS kanálu,“ doplňuje Kotroušová.

Obsahově i technicky jsou stránky vytvořeny a udržovány přímo L. Kotroušovou a J. Hájkovou. Všechny novinky jsou zveřejňovány okamžitě. V současné době je Knihovna města Plzně ve fázi přechodu z automatizovaného počítačového systému Lanius na dokonalejší systém Clavius. Na tento systém je zatím připojena pouze ústřední budova, další obvodní a velké knihovny KMP se budou v průběhu dvou let postupně připojovat. I tyto změny se okamžitě projeví na webových stránkách v prostředí online katalogu a čtenářského konta.

„Nepočítáme s tím, že by se naše internetové stránky již dále nevylepšovaly,“ říká Jana Hájková. „Budeme i nadále sledovat vývoj KMP, novinky a informace v oblasti knihovnictví i nové trendy ve vylepšování webových stránek. Předpokládáme, že využijeme po obsahové i technické stránce vše, co nám umožní naše vybavení a znalosti, a co bude užitečné pro naše čtenáře a uživatele knihovny.“

Příčku nejvyšší si tedy Knihovna města Plzně vydala v silné celostátní konkurenci velmi zaslouženě. Všechny šest hodnocených kritérií při výběru nejlepšího webu knihovna beze zbytku splnila. Hodnocena byla jak celková kvalita stránek, tak jejich aktuálnost, design, grafické zpracování a navigace i to, zda odpovídají poslání knihovny a komunikace s uživatelem. Velkým pozitivem je, že jsou kompletně přístupné zrakově postiženým spoluobčanům, kteří o službě knihoven projevují velký zájem.

„Ze získání prvenství máme samozřejmě velkou radost, umocněnou tím, že internetové stránky KMP vytvořily naše knihovnice, které problematiku oboru dobře znají a vědí, co čtenář a uživatel knihovny nejvíce potřebuje na webu najít,“ říká v závěru PhDr. Svatková. „Oceňuji, že Lenka Kotroušová, ve tvorbě webových stránek nadšená samouk, dokázala s obsahovou pomocí Jany Hájkové vytvořit takový knihovní web, který nám přinesl republikové prvenství. Trend srozumitelnosti a co nejjednodušší přístupnosti webových stránek je cesta do budoucnosti. A právě tímto směrem se stránky Knihovny města Plzně budou ubírat a aktualizovat i nadále.“

(dab)

Do čísla přispěli >

■ Irena Čísařová – Krajská knihovna Vysočiny v Havlíčkově Brodě ■ Mgr. Světlana Knollová – Národní knihovna ČR ■ Ing. Jiří Mika – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ■ Mgr. Petra Miturová – Ministerstvo kultury ČR ■ Eva Semrádová – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové ■ Věra Silová – Městská knihovna v Jaroměři ■ PhDr. Vesna Škodová – Praha ■ Jaroslav Winter – BMI sdružení

Noc s Andersenem 2006 skončila – ať žije Noc s Andersenem 2007!

(Statistická zpráva – vybráno z 3458 e-mailových zpráviček účastníků NsA 2006)

Ačkoli meteorologické předpovědi letošního šestému ročníku Noci s Andersenem moc nepřály, akce k podpoře dětského čtenářství nakonec na většině registrovaných míst opravdu proběhla v termínu – 31. března 2006 – i když někde to bylo opravdu jen „o fous“... Tak například z Jarošova nad Nežárkou hlásili, že měli noc velmi dramatickou, neb vesnice je pod vodou, přesto veřejné ponocování i následné spaní čerstvě pasovaných čtenářů absolvovali pohodově a úspěšně. Ve Veselí nad Moravou přenocovaly dvě děti ze Starého Města, jejichž dům byl v krizové situaci a rodiče je díky známým do Veselí evakuovali. V zatopené Olomouci tentokrát žádné škody knihovnu nepostihly, jen jedna její pobočka musela zůstat uzavřena, protože se k ní nelze dostat, jak píše paní ředitelka. Trocha napětí v dětech byla znát i v pátek večer, kolegyně – zrovna vedoucí dětského oddělení – bydlí v zaplavené oblasti, ale naštěstí se voda zastavila před jejich domem. I Lomnice nad Lužnicí hlásí: Je to komplikované, protože i u nás jsou mezi nocležníky děti z rodin, které jsou evakuovány... Na mnoha místech byli připraveni hasiči (Blansko), ...ale jsme mírně postižení záplavami (Třeboň), ve Starých Splavech strávil pohádkovou noc v knihovně celý (!) oddíl mladých hasičů. Ale i tam, kde stoupla voda, připraví dětem alespoň v náhradním ter-

mínu pohádkové čtení. Všude jinde si náladu pohádkové noci náležitě užili!

Některé spáče inspiroval dlouhý zimní nečas, konaly se demonstrace proti zimě, v Sedlčanech chtěli zimu utopit v potoce, nakonec dali zimu větrům na kopci... I v Lito-myšli děti házely do vzduchu vln řeky Loučné Moranu – snad tak pojistily příchod jara. V Rožnově čarovali na mostě za dobrou vodu, aby se uklidnila a dlouho neškodila. Pár desítek metrů od Berounky starosta dětem z Roztok pouštěl z obecního rozhlasu Vltavu. V Pisku z nejstaršího mostu v Čechách odeslali nocležníci v lahvi zavřená všechna dětská tajná přání...

Na rozdíl od loňského hromadného sázení pohádkových stromů se letos na většině míst stromky Fabularius Andersenem nedaly vysadit, mnohde však svému pohádkovníku vyrobili alespoň novou cedulku, ozdobili je, pohádkovým stromům děti zazpívaly, oslavovaly je ve verších. V Úpici uspořádali sbírku na nový stromek (ten starý byl poničen vandaly), nocležníci z Olomouce zasadili malý Ráholeček do truhlíků před knihovnou. Nové pohádkové stromečky se sázely zvláště tam, kde nocovali poprvé. A nově zasazený pohádkový les by tak čítal 118 nových stromků, které rozkošatí loňský 386 členný Andersenovský les.

Letos jsme se asi opravdu všichni dlouze na „Andersena“ těšili,

nápady a inspirace proudily knihovnickou konferencí už od konce ledna, knihovnice se předháněly, která vymyslí lepší kvíz či soutěž. A jednoznačně nejhranější hrou naší pohádkové noci byl litvínovský Milionář.

Také drobné upomínkové tisky byly nachystány dlouho dopředu – díky daru Nadace Děti–kultura–sport (musel být vyčerpán do konce roku) byly už v listopadu 2005 vytištěny samolepky a pohlednice s obrázkem Lucie Seifertové a s básničkou Arnošta Goldflama. Poprvé byla udělena papírová medaile těm, kteří nám s přípravami nejvíce pomohli, a také čtecím místům, která akci pořádala v našem termínu už po šesté. Byly to: Děčín, Jihlava, Jindřichův Hradec, Kaplice, Krnov, Litomyšl, Lomnice nad Lužnicí, Náchod, Nová Paka, Nový Bydžov, Pelhřimov, Praha, Rokycany, Rtně v Podkrkonoší, Turnov, Ústí nad Orlicí, Žďár nad Sázavou.

Když pročítáme všechna pohádková hlášení, zjišťujeme, že i po šesté byli v knihovnách a školách náležitě vynalézaví! Zahajovalo se fanfárami v Prosetíně na Chrudimsku, v Nýranech zhotovovali erby, v Paskově tvořili 3D obrázky a ve slovinštině Radovljici se naučili dokumentovat veškerou dostupnou počítačovou technikou. Pasování dětí na čarodějnické učně proběhlo v Kutné Hoře, v Čáslavi hledali poklad na půdě, v Plzni-Doubravce byla svedena námořní bitva a hráli si na piráty, pirátská loď Barakuda (centrálna požičov-

na knižnice) zakotvila také ve slovenském Prešově. Knoflík z Andersenova pláště děti vynášely ze sklepení ve Cvikově, znojemské děti skládaly slib Knihomolky, v Rajnochovicích visela při stezce odvaha v otevřených dveřích vycpaná hlava a za dveřmi kostra se svítícíma očima a maketou cigarety. Bruntálské děti zažily orientální noc, v níž se malé čtenářky naučily bříšním tancům. Pražská pobočka Dittriška se inspirovala letopisy Narnie, v Hoštejně putovali s Karkulkou ... Na hrad, zámek, do kláštera či do sklepení se podívali ve Vyšším Brodě, Horšovském Týně, Šternberku, Poděbradech, Příbrami... O půlnoci čekalo děti v Božeticích překvapení v podobě jeden a půl hodinového výšlapu; mnohokrát je hlášena návštěva kostela s poslechem varhanní hudby i procházky nočním historickým jádrem města. Nápad vzkríšení lampiónových průvodů (Broučci z Rožnova pod Radhoštěm) se díky KDK ujal a letos proběhlo minimálně 23 průvodů lampiónových, několik ohňostrojů a jeden baterkový průvod. V Semilech v bojové hře zapomenutý brouček asi „zapálil knihovnu“, museli volat hasiče, kteří do dvou minut přijeli v plné polní a děti (i knihovnice!) evakuovali na plošinu z prvního patra ven! V Praze-Petřinách děti hrály noční hru na hřišti a plnily při svíčkách úkoly, v Třeboni i navzdory povodňovému nebezpečí proběhla indiánská noc; počty nocležníků kosila chřipka obyčejná (např. v Popradu měli *chřipkové prázdniny*), ale v Petrovicích u Karviné se děti nakazily virem daleko lepším – pohádkovým. A z Hradce Králové-Kuklen hlásí, že ač ptačí chřipka, vysvobodili Divoké labutě... I přes hrozící povodeň v části řeky Jizery konal se velkolepý pohádkový průvod městem, který v Turnově při-

pomínal pohádkovou demonstrací a byl zakončen pohádkovým kongresem. Na mnoha místech děti pozorovaly hvězdy v hvězdárnách i ve volné přírodě. Havlíčkův Brod nabídl kaligrafickou a knihvazačskou dílnu, nemocnice pro knihy byla zřízena na ZŠ Arménská v Brně. V Rychnově nad Kněžnou proběhla beseda o Japonsku, v Lokti se zase psala pohádková přání – děti přály svým blízkým i městu s naprostou otevřeností a upřímností; v Čáslavi měli loupežnickou jeskyni v lese Řáholci a byli pasováni na Rytíře pohádkového rádu, ve Valašském Meziříčí šel Rumcajs (starosta) písknout na věž a byla ohromná radost, když tam zůstal zamčený. Bylo uspořádáno několik čtenářských maratónů, sehráno nepočítané pohádek (jmenně pohádku v podání novopackého spolku ŠÍRO – šílení rodiče). Nelze spočítat všechny módní přehlídky, pyžamové párty, diskotéky, ze všech uvádíme například Bubububál v Havířově. Ani sport nezůstal stranou: orientační běh po stopách H. Ch. A. uspořádaly Plasy, ve Znojmě děti skákaly přes švihadlo, v Doksech jezdily slalom na koloběžce u Hurvíňka, v Novém Bydžově v zahradě knihovny byly ke spatření děti na oslících, v Příboru byla olympiáda v hodu címkoli, Ostrava-Mariánské Hory zdravila z olympijské noci Křemílka a Vochomůrky. Rozzcívka ve sněhu ráno ukončila Noc s Andersenem v Kraslicích, ranní čtvrt hodinku ve spacácích měli také v Kozušanech. Tam, kde prostředí knihovny či školy nestačilo ubytovat množství malých spáčů, vypomohl místní úřad zapůjčením obřadní síně (Teplice-Bžany, Kohoutov, Staňkovice,...). Mohli bychom pokračovat donekonečna. ...zdaleka jsme nestačili všechno, co jsme měli nachystáno... píší ze Stodu – a podobně to bylo

i jinde. A ani náš výčet není a nemůže být úplný, nezlobte se, že se na vás nedostalo...

A nejen v Kostomlatech vyvedli děti aprílem ☺.

Noc s Andersenem hlásí dokonce 14 nově registrovaných čtenářů (Praha – ZŠ Trávníčkova)!, v Milevsku evidují dětskou čtenářku ze 4. třídy, která si připravila knihy na vrácení hodinu po půlnoci (s velkým halasem byla přivolána paní ředitelka, aby na vlastní oči viděla zájem dětských čtenářů a připravenost knihovnice v jakoukoli hodinu), ve Valašském Meziříčí si jeden z malých spáčů o půlnoci vzpomněl, že chce vrátit knížky, v Uherském Hradišti se našel také odvážlivec, který hluboce po půlnoci (cca v 01:15) stihl dočíst knihu, kterou vrátil a půjčil si další!

A kdo všechno četl pohádky? Ředitelé a ředitelky knihoven a škol (v Mutěnicích, Brně a jinde), mnohde pomáhali členové zastupitelstev, starostové (v Petrovicích u Karviné přijel na svém jelenu Větrníkovi i sám hajný Robátko, který se starostovi náramně podobal), primátoři, poslanci, spisovatelé, letos zaznamenáváme zvýšený výskyt farářů (čtoucích pohádky a hrajících na kytaru), babičky a dědečkové (v Poříčí nad Sázavou četla devadesátiletá babička, která si tajně dělala všechny kvízy svého vnuka a pochvalovala si je; 85letá babička je hlášena z Turnova, pohádkovou babičku bez udání věku hlásí Zborovice), dále pak studenti konzervatoře, vysokých i středních škol, skauti i junáci, herci a především učitelé a knihovníci. Z Kedzierzyna-Kožle napsali: *Postluchaliśmy wielu innych baśni, które czytali policjanci, żołnierze i miejscowi oficjele*. Ve Vnorovech přišly děti v šest knihovnicí až do-

mů připomenout, aby nezapomněla na „nocování“...

Do knihoven a škol zavítali vzácní hosté. Z živých spisovatelů a osobností jmenujme V. Klimtovou, L. Seifertovou a Pancha, M. Ebena, A. Bartošíkovou, P. Jazairiovou, V. Horvátha, E. Klezlu... slovenské G.Futovou, J. Uličianskeho, O. Lukomskou, A. Verešpajovou, H. Koškovou, B. Bobákovou, P. Zifčáka, J. Nvotu, J. Navrátila... Za všechny přítomné VIP, neb vítaná pomoc starostů, zastupitelů, primátorů, poslanců je při akci tradicí a dobrým zvykem, jmenujme alespoň zahraničního hosta – primátora německého města Voerde ve slovenské Handlove. Tož na dálku všem děkujeme a doufáme, že i příště budou s námi!

A KDE VŠUDE SE LETOS ČETLO?

Nejenom v knihovnách obecních, místních, městských, vědeckých a jejich pobočkách; ve školách základních, ale i středních (SOU Nitra, SOŠ obchodu, služeb a řemesel v Táboře), četlo se na gymnáziích; četly školní družiny, svitavské Společenské centrum, Salesiánské středisko mládeže v Jiřikově, Občanské sdružení Mé město, můj život v Břidličné, turisticko-přírodovědný kroužek přenocoval ve Vilémově u Kadaně, četli v muzeu v Čáslavi, v holešovském TyMy, v domech dětí a mládeže, v infocentru v Kolovratech a Mediátéce Francouzského institutu. Jen v Praze se četly pohádky na 30 místech (ústředí Městské knihovny na Mariánském náměstí NsA zrušilo kvůli hrozící vodě), na devíti místech se nocovalo v Ostravě, čtyři místa evidujeme z Havířova, Trenčína a Turnova.

Noc strávili kožušanští pedagogové ... rodiče ... děti z prvního

a druhého stupně ... prostě skoro půlka vesnice... Ve Sloupu měli 14 prvňáků, polovina jich spala poprvé někde jinde než doma, a vůbec nikdo se nebá!!! Zprávičku z Noci s Andersenem v Košicích poslal nad ránem *Král čitateľov* za rok 2005/06 Martin Lokaj. Semanin zase hlásí, že jejich 21 nocležníků tvoří čtyři procenta všech obyvatel vesnice. V MŠ Pobežovice prožili první noc ve školce bez maminky a z Počepic nám napsali: „*Jsme malá školička, která bojuje o existenci a prohrává na celé čáře. Ale díky těmto akcím, kterých se účastní celá škola (naprosto dobrovolně) je trochu vidět smysl práce. Děti spaní ve škole milují*“.

A tak jako každý rok i letos hlásíme mimořádný výskyt duchů a pohádkových postav – od Andersenova až k Václavu Čtvrtkovi přes Boženu Němcovou, grófků Bathory na hradě Cicva, M. D. Rettigovou a rytíře Toulouce, českolipského Karla Hynka Máchu, ducha komorníka, opata Jarlocha... Počet živých Rumcajsů, Křemilků, Vochomůrků, víl Amálek či Makových panenek je nejspolehlivější. V Dolanech u Náchoda vyvolal ducha Rumcajse – přišel a přečetl pohádku o urážce starostenské nohy. V Knihovně BBB v budově bývalé židovské synagogy čekal děti v kopuli při stezce odvahy tajemný Žid, do Modřic zavítala vzácná návštěva – arcivévoda a následník rakousko-uherského trůnu František Ferdinand D'Este s chotí Žofií a rozsáhlou garderobou, která posloužila k menší módní přehlídce. Nadějkov hlásí: *Zcela zdecimovaná Sněhová (ve skutečnosti dřevěná a hadrová) královna, kterou jsme nechali přede dveřmi budovy obecního úřadu, kde se spalo, do rána ZMI-ZELA! Budto roztála, nebo šla na diskotéku, která byla dole v baru...*

H. Ch. Andersen byl mnohde podroben křížovému výslechu; dokonce, ač svoboden, na několik míst přišla i jeho žena... Ve Strančicích se děti do děje tak vžily, že se ptaly na velmi osobní otázky. Paní Andersenová se nestáčila divit a občas musela odejít při záchvatu smíchu. Košický Andersen měl chřipku, v Pořící nad Sázavou mluvil dánsky (a přivedl s sebou i Karla Čapka). Nejstarší Andersen (85) byl zaznamenán na ZŠ Jánošíkova Praha 4.

Loňský šumperský rekord v uléhání princezen na hrášku byl překonán Kulturním domem a knihovnou obce Postřelmov, během dvou hodin se na lůžku s hráškem vystřídalo 310 princezen. V Prešově byl v NsA zaznamenán zvýšený počet „*výkrikov spůsobených strachom*“, v Suchdole se děti nejvíce těšily na dobrodružné putování po stopách H. Ch. Andersenova aneb Strašidel se nebojíme – přihlásilo se 77 odvážlivců a musely být připraveny dvě trasy. Do statistiky nelze započítat zapomenuté předměty (po noci) a rodičovské kontroly.

Z přítomných zvířátek do statistiky započítáváme a uvádíme 55 plyšáků v Nové Včelnici, neevidovaný počet živých psů nejrůznějších ras, zakrslého králíka Bobka, želvu Žofku a hada v Ostravě-Heyrovského, rybičky v Mariánských Lázních, křečka, rybičky a vši ze ZŠ Senohraby a jeden, *žial vypchatý, papagáj*. Ve Vyškově a na Dobříši měli na návštěvě policijního a služebního psa Andy (podobnost se jménem H. Ch. A. zcela náhodná). V Praze na pobočce Ditrichova se děti setkaly s mluvícím psem a rostlinami. V Týništi byl hostem noci předseda Svazu chovatelů, celá noc zde byla zaměřena na zvířátka.

Ale nejen pohádkami živ je člověk... možná i vás bude zajímat, co všechno se jedlo a snědlo, pilo a vypilo – tož jen namátkou: sponzorské, rodičovské a knihovnické, učitelské, ale i ředitelské loupáky, rohlíky a vánočky, české buchtý, Mančiny koláčky, Honzovy buchtý, vlčnovské vdolečky, palačinky pro 59 anderseňáků z Deštné, piškotové pochoštění z Týnce nad Sázavou, beránci z pekáren Liberec, vynikající sladké labuť z Českého Těšína, v soutěži o nejlepší buchtu od maminky jednu buchtu upekli i tatínek z Havířova. Bylo upečeno a snědno několik desítek pohádkových dortů – dort vítězný, úžasný, dort Manka a Rumcajs, dort Andersenův... V Nadějkově všechny nocležníky pozvala na večeři jedna maminka, bramborovo-gulášová večeře proběhla v Lokti, špekáčky opékali nejen v Dačicích. Ovočné *chutky papkali* v Bardejově, sponzorské párky od místních řezníků hlásí na více místech, v Prosetíně bylo snědno 35 velkých porcí pizzy přímo z pece, pohádkový hodokvas proběhl v Kamenném Přívoze, na půlnoční hostině hodovali žáci v SOU Nitra. V našem výčtu nemůže chybět Šejtročkovu mlsání, Rumcajsova sedminásobná polévka, voda z Volšovečkova rybníka, Rumcajsův čaj, polévka ze sekyrky i polívčička od Broučků. Se zavazanými očima prováděli ochutnávku potraviny nezávisle na sobě v Miletině a Liberci, v Moravském Krumlově si opekli kaštany jako Křemílek a Vochomůrka. Na mnoha místech bouchal dětský šampus zvaný Rychlé špunty... V Bechyni si také chtěli připít dětským šampánem, ouha... „*Představte si, že jsme se nedostaly (dvě ženské síly) do té nešťastné flašky!!!*“ Láhev otvíralo ráno tatínek. Žiznivci ve Vyškově se občerstvovali v Řáholeckém baru Rumcajsovým ševcovským

čajem, Mančiny oranzovým překvapením a Cipískovou pohádkovou vodou. „*Cítíte jak to voní? To maminka malé Terezky pro nás upekla rohlíčky. Terča už několik dní o ničem jiném nemluví...*“, píše 4. ZŠ Trutnov. V Čáslavi upekly knihovnice štrůdl z pařezové chouloupky, Cipískovy čokoládové řezy, Mančiny tvarohové koláčky, Rákosníčkovy sypané tyčinky, kokosové řezy víly Amálky a jičínskou bramborovou buchtu. Hlad ani žízeň nikdo neměl.

Ačkoli hrozily povodně, i letos jsme uspořádali jednohočinnou sbírku na dětský hospic v Malejovicích. Dosud máme potvrzenou částku 14 591 korun (vybíralo se v Knihovně a ZŠ Hoštejn, pražských ZŠ Trávníčkova a Jánošíkova a česko-německého porozumění, v ZŠ Lužice, Rajnochovice, Arménská v Brně, Kuřim, Trutnov; přidaly se knihovny Liberec-Vesec, Kralupy nad Vltavou, Nové Sedlo, Litvínov, BBB Uherské Hradiště a školní družina Sokolov).

V několika případech proběhly noci mezinárodní a výměnné večery; děti ze slovenské Skalice přijely do Slaného i s paní ředitelkou, česko-polské pohádky se četly v Českém Těšíně, v Karvině zase proběhl česko-polský večer plný čtení pohádek. Plánovaný česko-slovenský večer v Uherském Hradišti překazila voda... V polských Rydułtowych strávily noc děti z Orlové... v Nových Zámkách a také v Dunajskej Strede proběhla dvojjazyčná slovensko-maďarská noc, česko-francouzskou mezinárodní noc připravili v Mediátéce Francouzského institutu, němčina spojila děti z německého Olbernhau s dětmi ZŠ německo-českého porozumění z Prahy 8. Na návštěvu do Javorníka přijela také delegace ze sousedního pol-

ského města Paczkow (ti také nocovali). Přivezli „Andersenovu lucernu přátelství“ – lucerničku se světýlkem samotného Andersena, na oplátku dostali putovní kroniku NsA. Pro děti to bylo velmi vzrušující, protože s polskými dětmi a paní ředitelkou knihovny přijela také polská televize, která vše natáčela. Děti si po této návštěvě vyráběly své vlastní malé lucerničky, které zapálily právě dovezeným světýlkem z Polska.

I letos byl připraven společný mezinárodní dětský chat – pouze s jediným výpadkem za celý večer! A nejen děti si noční „pokec“ užily... V Dolnom Kubíne *tety knihovničky šantili* na chate do čtyř rána; polský Kedzierzyn hlásí, že *dzieci byly też na chacie, ale kłopot sprawial im język czeski, którego nie znają*. V jedné z chatovacích komůrek si děti mohly „pokecat“ se spisovatelkou Ivonou Březinovou, Radkou Páleníkovou z DTA a básníkem Jiřím Žáčkem.

CO ŘÍCI ZÁVĚREM?

Přestože ještě nedorazily zprávičky ze všech míst, kde letošní mezinárodní, pohádková, rekordní, společná a jedinečná NOC S ANDERSEMEM proběhla, počty nocležníků už se asi nijak dramaticky nezmění. Vězte tedy, že v té letošní akci k podpoře dětského čtenářství si pohádek, hlasitého předčítání a dobrodružného přenocování s kamarády užilo minimálně **14 669** dětí a **2590** dospělých, celkem **17 259 přátel dětských knížek** na více než **487** spacích místech Čech, Moravy, Německa, Polska, Slovenska i Slovinska... Ti všichni měli možnost zjistit (a určitě už ví), co dělají knížky v noci... Pokud se bude zájem o Noc s Andersenem rozrůstat jako doposud, budeme muset využít návrhu jednoho

z účastníků z Prahy 9 na Týden noci s Andersenem...

Děti toho asi moc nenaspaly – ale to k pohádkové noci patří. A jako v předcházejících šesti letech nikde nezapomněli na pohádky!!! Věřme, že jsme (jste) si ji užili stejně jako vy (my). Děkujeme vám všem, že jste nás v tom nenechali – bez VÁS by noc nebyla nocí – a **těšíme se v Nocí s Andersenem 30. 3. 2007!** A jak píše Radka z Vracova: „Už jsem se znotýrovala, bylo to prima, líbilo se to dětem i nám. A tak se přihlašujeme už do NsA 2007!“ Tož vítáme jako první přihlášené čtecí místo roku 2007 knihovnu ve Vracově!

A ještě dodáváme, že celou naši pohádkovou noční poštou jde jeden hlas – letos byla úplně nejlepší Noc ze všech, co jsme pořádali, děti bezvadně (pochvalují si v Krnově, Sedlčanech a na mnoha dalších místech). Moc jsme toho sice nenaspali (Miletín), ale všichni byli nadšení! Z Bukowie v Polsku piší: *Już blady świt, a my jeszcze siedzimy. Dzieci nie mogą się nagađać – niektóre nie spały przez całą noc. Zabawa świetna. Pozdrawiamy wszystkich, którzy „nocowali razem z nami“.* V Popradu zaznamenali, že: *deti sa už od teraz tešia, že na budúci rok opäť prídu a bude opäť milo a hlav-*

ne veselo. Ve Vrútkách se loučil s dětmi *aj sám H. Ch. Andersen s vierou, že o rok sa znovu stretnú v rozprávke – „naša NsA bola neskutočne krásna. Ak Boh dá o rok Do z Andersenovania!“* Děti v Budyni nad Ohří vstávaly s otázkou, kdy zase budeme nocovat. V Hradci nad Moravicí ráno děti odmítaly vrátit se domů, chtěly pokračovat...

Počasí vyšlo, vody v řekách k nám byly milostivý a milosrdný, takže HURÁ zase za rok :o)))

HANA HANÁČKOVÁ
– MIRKA ČÁPOVÁ
detske@knihovnabb.cz

Březen – měsíc čeho?

Březen býval měsícem jara. Letos to v žádném případě nebyla pravda. Všude v médiích je nazýván měsícem internetu. To já odmítám, protože internet je tak silně médiem, že ovládl celý rok. Možná mne nazvete staromilcem, což určitě není pravda, i když do důchodu už tzv. stříhám metr, ale já chci mít březen měsícem knihy.

Zdá se mi nespravedlivé dělat reklamu a propagaci něčemu, co je tak životaschopné, že samo ovládá celou společnost. Přidám zlomyslnou poznámku – za moc peněz. Knihovna své služby, většinou i ty internetové, nabízí svým čtenářům zdarma. Možná budu jako teta Kateřina, ale dodám, internet je stejně jako oheň – dobrý sluha, ale špatný pán.

Já jsem v naší knihovně již dvacátým rokem v březnu uspořádala se žáky základní školy cyklus lekcí knihovnické informatiky, ve kterém nechybí seznámení s používáním elektronického katalogu knihovny a využívání internetu. Přesto tyto lekce nazývám knihovnickými, protože žákům mohou říct nově

věci především o knihách a knihovně. Internet jsou zvyklé ze školy, mnozí i z domova, používat pravidelně a s jistotou samozřejmostí.

Pro prvníčky připravujeme slavnostní předání prvních čtenářských průkazů ke dni narození světového pohádkáře H. Ch. Andersena. Průkazy jim předají postavy Andersenových pohádek v kostýmech. Den Andersenových narozenin je také dnem uzávěrky literární soutěže mladých talentů na naší základní škole, vyhlášené právě v březnu. Andersenovu hvězdičku pak předáme vítězům na přehlídce amatérských divadelních souborů, která v našem městě proběhne v květnu.

Mám zkušenost, že přes všechny klady, které internet má, rozvoj intelektu, fantazie a slovní zásoby přináší zvláště malým čtenářům právě kniha. Učitelé vytvořili studii, ve které zjistili to, co knihovníci vědí už dávno, že se dětem zmenšuje slovní zásoba a neumějí pravopis. Rozhodli se to řešit zákazem mobilů (jako viníků) do určitého věku dětí. Myslím si, že

kdyby děti častěji psaly diktáty a slohové práce (ty se ale musí opravovat) a večer si samy nebo s rodiči přečetly kousek pěkné knížky, bylo by to daleko účinnější. A tím mobilem by mohly klidně mamince zavolat, že už jsou doma nebo mají nějaký problém. Stejně je to i s internetem.

Žáci naší „základky“ navštěvují „mou“ knihovnu za účelem připojení se do „sítě sítí“ celkem pravidelně, dospěli se naučili tuto službu podle svých potřeb využívat bez větších problémů. Ale získávat čtenáře k lásce ke knize a četbě je stále mravenčí, náročná, ale i potřebná práce knihovny. Řadu věcí svádíme na dobu. Ale doba je jako řeka. Plyne vymezeným korytem a rozlévá se kam nechceme, jen když se někde stane chyba. Neviňme tedy dobu z chyb, které děláme my.

Proto i s rizikem, že mne nazvete staromilcem, trvám na tom, že pro nás knihovníky by měsíc březen měl zůstat alespoň měsícem *knihy a internetu.*

LAĎKA KOUŘILOVÁ
Mks_nemcice@quick.cz

ZE SVĚTA

Zdroje jsou dostupné v knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Na **www stránky knihoven** jsou zařazovány i různé praktické informace pro sponzory, např. o možné adopci knihy. Národní knihovna Faerských ostrovů, která se v rámci svých hlavních úkolů snaží zkompletovat patriotika, zveřejnila seznam deziderát. Suchý seznam zkrácených a plných citací, který následuje po kliknutí na lákavý digitalizovaný obrázek rukopisu, je sice určitým zklamáním, ale jako orientace pro možné dárce (nebo jen informátory), určitě plní svůj účel. Faerské ostrovy jsou autonomní součástí Dánska. Mají svou národní knihovnu, stejně jako vládu, parlament a zákony. Národní knihovna byla ustavena roku 1828. Kromě shromažďování patriotik slouží také jako ústřední knihovna Faerských ostrovů a jako vědecká knihovna.
(http://www.flb.fo/uk_sidur/uk_index.html)

Problém neochoty nebo snížené ochoty dětí číst není jen náš. Také v Německu zkoušejí knihovny různé způsoby, jak přilákat k četbě především děti. Město Wetzlar k tomu už před dlouhou dobou zvolilo zajímavou cestu. V roce 1989 otevřelo knihovnu specializovanou na druh literatury, který jsou mladí čtenáři ochotni sledovat. Phantastische Bibliothek (Fantazijní knihovna) shromažďuje veškerou literaturu z oblasti fantastické literatury publikované v Německu. Nabízí science-fiction, horory, moderní fantasy, ale i pohádky, mytologii a legendy. S celkem 120 000 titulů je jednou z největších takto specializovaných knihoven na světě. Fantazijní knihovna spolupracuje se školami, univerzitami a literárními společnostmi. Pořádá různé akce pro děti i dospělé, které by měly pomoci překonávat propast mezi tradiční a moderní literaturou. V r. 2001 zahájila projekt literárního centra, Zentrum für Literatur.
(<http://www.goethe.de/kug/mui/bib/dos/en65259.htm>, http://www.wetzlarvirtuell.de/asp/nav.asp?category_id=87)

V kubánské Bibliotéca nacional José Martí (Národní knihovna José Martího) se centrem služeb pro zrakově postižené čtenáře stala speciální studovna. Knihovna se soustřeďuje na tyto služby od r. 1993, kdy hostila 1. karibský a latinskoamerický seminář o knihovnických službách pro zrakově postižené. Ve spolupráci a s pomocí Organización Nacional de Ciegos Españoles (ONCE, španělská organizace nevidomých) studovnu zařídila

a vybavila moderními přístroji. K poskytovaným službám patří např. nahrávání zvukových knih, popis dokumentů mezi běžným tištěným a Braillovým písmem, vyhledávání na internetu a využívání počítačů se zvukovým výstupem.
(http://www.bnjm.cu/bnjm/english/about/about_frame.htm)

K přípravě na složení zkoušek ECDL (Evropský „řidičák na počítač“) lze kromě tradičních docházkových kurzů výhodně využívat i elektronické kurzy, ať už online nebo na CD-ROM. Ve světě i u nás takové nabídky existují. Za určitých podmínek se této možnosti mohou chopit knihovny. Příkladem je Edinburg City Libraries (Městské knihovny v Edinburgu), která nabízí registrovaným čtenářům některé z knihoven své sítě online přípravný kurz na získání certifikátu ECDL.
(<http://www.edinburgh.gov.uk/libraries/>)

The New York Public Library na svých stránkách připravila formulář, který umožní uživateli napsat krátký esej, vlastní příběh, o tom, jak služby knihovny ovlivnily jeho život a vzdělávání. Téma je vymezeno vzdělávací funkcí knihovny, která je srovnávána s velkou lidovou univerzitou poskytující vzdělávání zdarma, a zájemcům na všech úrovních připravenosti a vzdělání. Příspěvky uživatelů jsou také na stránkách knihovny zveřejněny. Je mezi nimi např. téměř čítankový příběh přistěhovalce z Latinské Ameriky, který při těžké fyzické práci pilně navštěvoval knihovnu a při četbě zpřístupňovaných dokumentů se nejprve naučil jazyk, později se dal na studium. I přes určitou bombastičnost jde o poměrně účinný způsob, jak veřejnosti vysvětlit, k čemu jsou knihovny.
(<http://www.nypl.org/>)

Středisko distančního vzdělávání Budapeštské technické univerzity se spolu s dvěma dalšími knihovnami zapojilo do mezinárodního projektu LISTED (Library Integrated System for Telematics-based Education, dnes již uzavřen). Prvním počinem bylo sestavení katalogu dokumentů a kurzů pro distanční vzdělávání. To, spolu s velkým rozvojem distančního vzdělávání v Maďarsku, bylo pobídkou pro knihovníky, aby našli své místo v systému. Jde o roli průvodce a rádce, který pomáhá řešit problémy dospělých studujících, zajišťuje aktuální informace o kurzech a poskytuje studijní materiály.
(*Hungarian Library & Information Science Abstracts. – 1–2 (2004), s. 29–30*)

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

Analýza věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR v roce 2003 a 2004 a srovnání se stavem roku 1998 : zpráva z průzkumu / Vít Richter, Zlata Houšková, Marta Hejhálková. Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – 72,34,121. : il. (grafy, tabulky) *Kl 36.072*

Anglo-russkij slovar' po bibliotečnoj i informacionnoj dejatel'nosti / sostavitel' i rukovoditel' projekta Dž. Ričardson (SŠA) ; pod red. E. R. Sukiasjana, V. V. Zvereviča (Rossija). /Anglicko-ruský slovník z knihovnické a informační činnosti./ Sankt-Peterburg: Professija, 2005. – 266 s. *Zfb 36.069*

DAIMOND, Wendy – OPPENHEIM, Michael R. : Marketing information : a strategic guide for business and finance libraries. /Informační marketing : strategický průvodce knihoven pro obchod a finance./ Binghamton : Haworth Press, 2004. – 342 s. *Kfc 36.013*

CALIMERA : doporučení projektu CALIMERA (Cultural Applications : Local Institution Mediating Electronic Resources Access) : doporučení koordinační akce Calimera pro činnost místních kulturních institucí, knihoven, muzeí a archivů : aplikace v oblasti kultury, místní kulturní instituce zpřístupňující elektronické zdroje / [z angl. orig. přeložili Antonín Jeřábek ...et al.]. – 2. vyd., (1. knižní) Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – 473 s. *Kff 36.066*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

CATHERALL, Paul : Delivering e-learning for information services in higher education. /Dodávání elektronické výuky pro informační služby ve vyšším vzdělávání./ Oxford : Chandos Publ., 2005. – 217 s. *Sdg 36.044*

Directory of library automation : software, systems, and service. – 2004–2005 ed. / comp. and ed. by Pamela R. Cibbarelli. /Přehled automatizace knihoven : programové vybavení, systémy a služby 2004–2005./ Medford: Information Today, 2004. – 324 s. *Abda 36.033*

VAN HOOREBEEK, Mark : Law, libraries and technology. /Právo, knihovny a technologie./ Oxford: Chandos, 2005. – 145 s. *Xd 35.589*

Organizace knihovních fondů

Electronic cataloging : AACR2 and metadata for serials and monographs / Sheila S. Inter ... [et al.], ed. /Elektronická katalogizace : anglo-ame-

rická katalogizační pravidla a metadata pro seriály a monografie./ Binghamton: Haworth Press, 2003. – 182 s. : grafy *Od 36.011*

Katalogizace zvukových dokumentů : příručka pro katalogizátora s příklady ve formátu MARC 21 / [zpracovala Ludmila Benešová, Jan Štorová]. – 1. vyd. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. – 85 s. *Oaae 36.122*

MARC 21. Formát pro exemplářové údaje / Network Development and MARC Standards Office, Library of Congress, Standards and Support, National Library of Canada ; [z anglického originálu ... do češtiny přeložila Edita Lichtenbergová]. – 1. české vyd. Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – 1 sv. *Odac 36.119*

Sítě knihoven

HEKRDLOVÁ, Kateřina – FRANC, Zdeněk : Klementinská knihovna : bibliotheca semper viva : k 220. výročí zveřejnění. – 2. vyd. Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – 55 s. : il. *Tab 35.927*

JURMANOVÁ VOLEMANOVÁ, Věra : Digitální knihovny z pohledu autorského práva. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2005. – 65 s. *Ts 35.932*

Koncepce systému veřejných knihoven v kraji Vysočina 2005–2008. Havlíčkův Brod : Krajská knihovna Vysočiny, [2005?]. – 16 s. *Tea 7.757/B*

Národní knihovna České republiky : výroční zpráva 2004. Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – 149 s. : barev. il. *Tab 35.698*

Služby knihoven

KISZL, Péter : Úzleti információ, céginformáció és a könyvtárak. /Obchodní informace, firemní informace a knihovny./ Budapest : Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2005. *Sd 35.682*

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava : Dítě a kniha : o čtenářství jedenáctiletých. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. – 179 s. : il. *Sbc 35.603*

URBANOVA, Svatava a kol. : Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století : reflexe české tvorby a recepce. Olomouc : Votobia, 2004. – 457 s. : il. *Scb 35.641*

KNIHOVĚDA

Dalimilova kronika : pařížský zlomek latinského překladu / úvod Vlastimil Ježek, Zdeněk Uhlíř. Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – [28 s.] : il. *Xaa 7.693/B*

Vybráno z databáze NIPOS
Článeková bibliografie

CVIKOV (4400 obyvl., okres Česká Lípa) • V rámci 9. ročníku projektu Březen – měsíc internetu se připojila Městská knihovna ve Cvikově k celostátní akci Na úřad přes internet. Cvikov byl jedním z prvních měst v okrese, v němž má veřejnost zdarma přístup na internet. Spolupráce Městské knihovny se společností Venkovský prostor přivedla k práci s počítači také seniory. (Českolipský deník, 7. 3. 2006)

ČÁSLAV (10 000 obyvl., okres Kutná Hora) • Městská knihovna v Časlavi zprovoznila donáškovou službu pro registrované čtenáře. Zaměstnanci vyšli vsříct hlavně starším lidem, kteří si sami nemohou do knihovny pro knihy dojet. (Kutnohorský deník, 18. 2. 2006)

ČELÁKOVICE (10 000 obyvl., okres Praha-východ) • Městská knihovna Čelákovice poskytuje elektronické výpůjční a informační služby, má čtyři oddělení – pro dospělé, děti a dvě pobočky. Od října 2005 je na jejích webových stránkách zpřístupněn on-line katalog. K 31. 12. 2005 měla ve svém fondu 49 095 knih a odebírala 42 titulů časopisů. Registrovala 1905 čtenářů, z toho 653 dětí. V průměru k počtu obyvatel je uživatelem knihovny každý pátý až šestý občan města. V průběhu minulého roku knihovna zaznamenala celkem 25 120 návštěv – z toho se jich za účelem výpůjčky a informace uskutečnilo 22 564, ostatní byly kolektivní návštěvní akce. Těch knihovna uspořádala 129. V rámci spolupráce se školami připravila pro děti a mládež 123 besed, lekcí informatické výchovy a literárních vycházek městem. Pro dospělé knihovna pořádala šest akcí (především v rámci Týdne knihoven). V loňském roce evidovala 93 231 výpůjček knih a časopisů. Statisticky si tu registrovaný čtenář ročně vypůjčí průměrně 49 knih, každá kniha je půjčena 1,9krát. (Zpravodaj města Čelákovic, č. 2, 2006)

KAMENICE NAD LIPOU (4100 obyvl., okres Pelhřimov) • V Městské knihovně v Kamenici nad Lipou si 882 registrovaných čtenářů vypůjčilo během r. 2005 celkem 58 800 knihovních jednotek. Třetinu čtenářů tvoří děti do 15 let. Knihovna uspořádala 95 vzdělávacích a výchovných akcí, navštívilo ji 15 226 lidí. (Vysočina-Listy Pelhřimovska, 2. 3. 2006)

KLADNO (69 000 obyvl.) • Středočeská vědecká knihovna v Kladně v průběhu své pětileté existence zaznamenává růst zájmu čtenářů. Vloni jejich služeb využilo přes 100 000 návštěvníků. Nabízí téměř 600 000 knih, přes 600 000 kartografických dokumentů, 25 000 norem, 7000 svazků hudebnin, cca 3000 titulů časopisů, internet a na něj navazující uživatelské kurzy pro seniory, cykly přednášek, univerzitu třetího věku. Březen – měsíc internetu – charakterizovaný mottem Na úřad přes internet, má pomoci občanům ve vyhledávání informací týkajících se veřejné správy. Dny otevřených dveří knihovna připravila v průběhu března jednotlivě pro seniory, studenty a na závěr pro nejširší veřejnost. V tyto dny bude internet zpřístupněn zdarma. Hojně je využíváno i hudební oddělení s možností zápůjček či poslechu na místě. Do jeho fondů spadá též přes 600 titulů tzv. zvukových knih pro nevidomé a slabozraké. Stále častěji je tu využívána meziknihovní výpůjční služba, která umožňuje pražským vysokým školákům získat tituly beznadějně zohrané v univerzitních knihovnách. Ve fondu knihovny je silně zastoupena regionální literatura. Od počátku 90. let je tu vytvářena databáze osobností Středočeského kraje, k níž nedávno přibyla databáze památek a místopisu (zatím ze šesti okresů). Všechny databáze jsou přístupné na webu knihovny. (Právo, 7. 3. 2006)

LIBEREC (97 000 obyvl.) • Členové Klubu ilustrátorů dětských knih, nominovaných v soutěži o knihu roku Zlatá stuha, pořádají v liberecké knihovně výstavu To nejlepší z ilustrace 2005. Expozice je prvním bodem doprovodného programu Veletrhu dětské knihy, který bude zahájen 16.3. Kromě ilustrací jsou v knihovně prezentována díla českých výtvarníků, např. Karla Franty či Aloise Mikulky. (Liberecký den, 3. 3. 2006)

LOMNICE NAD LUŽNICÍ (1700 obyvl., okres Jindřichův Hradec) • Městská knihovna v Lomnici nad Lužnicí se připojila k dalšímu ročníku projektu Kde končí svět, vyhlášenému Klubkem dětských knihoven a Sdružením knihovníků a informačních pracovníků. Jako téma tohoto ročníku bylo vybráno motto „Slon a mravenec“. Pro lomnickou knihovnu, která se zapojuje každým rokem, platí jednotný název „Žijeme tu přece spolu!!!“. Projekt zahájila 1. února a stanovila všeobecná pravidla pro zájemce o účast. Zadání určuje společné téma v kategoriích literární, výtvarné a dramatické pro 2. stupeň

ZŠ a ostatní: „Desatero pro přátelství, Desatero pro lásku, Desatero pro lidskost“. Pro předškoláky a 1. stupeň ZŠ je pro výtvarnou oblast dané téma: „My máme nové miminko, či teď budeš, maminko?“ a „Bydlí u nás babička“. V oblasti podpory dětského čtenářství platí tato témata: pro děti mateřské školy „V knihovně jsou kamarádi, které máme všichni rádi“, pro 1.–3. třídy ZŠ „Vyberáme nejcharakternějšího hrdinu z pohádkových knih našeho fondu“ a pro 4.–6. třídy ZŠ „Vyber si literárního hrdinu, který má podle tebe všechny vlastnosti lidskosti“. Děti budou plnit soutěžní úkoly různými formami – např. přípravou a sehráním scénky, výtvarnými pracemi, ztvárněním daných situací prostřednictvím společné hry, besedami s literárními ukázkami a vyplňováním anketních listků v případě výběru literárního hrdinu.

(Lomnické listy, č. 2, 2006)

LOUNY (19 000 obyv.) • Do budovy bývalého soudu se přestěhuje Městská knihovna Louny. Po jejím přestěhování město každoročně ušetří 800 000 Kč za nájem. Hrubý odhad nákladů na rekonstrukci objektu pro tyto účely se pohybuje mezi 15 až 20 mil. Kč. Knihovna by měla být pro veřejnost otevřena v průběhu roku 2008.

(Deník Lučan, 28. 2. 2006)

MNICHOVO HRADIŠTĚ (8000 obyv., okres Mladá Boleslav) • Městská knihovna v Mnichově Hradišti dostane letos na provoz, opravy a údržbu více peněz než loni. V městě je pro ni naplánováno 1,34 mil. Kč, zatímco vloni získala pouze 1,19 mil. Kč.

(Boleslavský deník, 25. 2. 2006)

NÁMĚŠŤ NAD OSLAVOU (5000 obyv., okres Třebíč) • Městská knihovna Náměšť nad Oslavou registrovala v r. 2005 celkem 783 čtenářů, z toho 168 do 15 let. Během roku ji navštívilo 10 403 osob (o 790 více než v r. 2004). Internet využilo 431 uživatelů. Na celkový provoz knihovny město přispělo částkou více než 1 mil. Kč, na nákup knih 220 000 Kč.

(Vysočina-Noviny Třebíčska, 9. 3. 2006)

OSTRAVA (311 000 obyv.) • Filozofická fakulta Ostravské univerzity pečuje o vzácné tisky. Sběrka uložená v nově zřízeném oddělení knihovny se začala budovat v r. 2004, jedná se především o díla z 16. až 18. století (bible, kázání, kancionály, duchovní rozjímání, románový život Krista i díla svět-ská). Vzácné tisky nejsou běžně k vidění, jsou uloženy v kovovém trezoru. Fakulta je bude vystavovat

při slavnostních akcích své alma mater. Tisky slouží především jako zdroj k badatelské činnosti.

(Bruntálský a krnovský deník, 14. 2. 2006)

PRACHATICE (12 000 obyv.) • Městská knihovna v Prachaticích má ve fondu 82 771 knihovních jednotek a odebírá 260 titulů různých periodik. Výpůjčky za rok 2005 čítají 130 445 dokumentů a periodik. Knihovnu navštívilo celkem 39 680 osob, z toho např. 21 338 lidí oddělení pro dospělé a 7914 oddělení pro děti a mládež, několik tisíc dalších zájemců pracovalo s internetem a využilo studovnu.

(Listy Prachaticka, 14. 2. 2006)

PRAHA 8 • Dne 20. března byla po roční rekonstrukci slavnostně otevřena pobočka pražské Městské knihovny v Praze 8-Ďáblicích. Novinkou v její nabídce budou materiály ke studiu angličtiny, které získala ve spolupráci s Britskou radou. Pobočka se navíc zapojila mezi 26 pražských městských knihoven, které jsou automatizovány díky speciálnímu knihovnímu systému Koniáš. V něm jsou plně propojeny fondy knihoven. Ďáblická knihovna vlastní 16 000 titulů naučné literatury a 23 000 knih beletristických. Navštěvníci tu mají k dispozici také 40 titulů novin a časopisů a zhruba 2000 učebnic a hudebních nosičů.

(MF Dnes, 21. 3. 2006)

ROSICE (5000 obyv., okres Brno-venkov) • Městská knihovna Rosice připravila na letošní Březen – měsíc internetu řadu akcí – např. pasování prvníčků, seznámení s internetem, bezplatnou registraci, Noc s Andersenem, akce Na úřad přes internet atd. V březnu také zřídila své nové webové stránky, které informují o nových službách. Je to např. rozšíření on-line vyhledávání o nabídku rychlých odkazů na katalog. Uživatel si v něm vedle seznamu periodik, audio CD, naučných CD-ROMů a her pro PC zároveň může zjistit i aktuální stav s možností okamžité výpůjčky i rezervace. Návod, jak pracovat s katalogem, poskytuje sekce Časté dotazy.

(Rosa, č. 3, 2006)

TIŠNOV (8000 obyv., okres Brno-venkov) • Městská knihovna Tišnov se letos opět zapojí společně s dalšími knihovnami, školami, družinami, domovy dětí aj. z celé Evropy do Noci s Andersenem. U příležitosti oslav narození dánského pohádkáře H. Ch. Andersena budou děti moci prožít kouzelnou noc v knihovně – tentokrát z 31. března na 1. dubna 2006.

(Tišnovské noviny, č. 4, 2006)

—**Dotaz:** Jak pokračuje diskuze o britských veřejných knihovnách?

—**Odpověď:** Nedávno promluvil o veřejných knihovnách ministr pro místní samosprávu (local government) a doporučil knihovnám, aby „změnily svou kulturu“.

[<http://www.odpm.gov.uk/index.asp?id=1163728>; „Change of culture“ demanded, Update, vol. 5, no. 4, April 2006, p. 5]

Poukázal na to, že knihovny stojí stát 800 milionů liber ročně a spravují velký majetek. Je nutno, aby této finanční investice bylo používáno k uspokojování potřeb místních obyvatel, kteří daňovými poplatky knihovnu podporují. Ministr v podstatě navrhuje, aby knihovny zaměřily svou službu na to, co si obyvatelé (ne nutně zapsaní uživatelé knihovny) přejí, místo toho, co knihovníci tradičně pokládají za svůj profesní úkol.

Záměr o potřeby uživatelů byl vždycky jádrem dobré knihovnické praxe. Příliš velký důraz na „potřeby všech obyvatel, ne nutně uživatelů knihovny“ by však mohl mít nežádoucí vedlejší účinky. Kdo jsou ti obyvatelé, jejichž potřeby se mají brát v úvahu? Jak se jejich potřeby srovnávají s potřebami ostatních? Kdyby, jak ministr navrhuje, se kupovaly především nejpobulárnější knihy ve velkém počtu exemplářů, aby k nim všichni měli okamžitě přístup, kolik peněz pak zbyde na nákup méně populární literatury nebo literatury vědecké? Až jednotlivé bestsellery přestanou být zajímavé, poličky budou přeplněny nechtěnými knihami. Najdou pak budoucí čtenáři v knihovně vyváženou sbírku literatury naší doby?

Ministr také poukázal na to, že knihovny se mají věnovat především těm členům komunity, kteří jsou v nevýhodě. Knihovny mají být oporou při celoživotním vzdělávání zvláště těch, kteří se ke vzdělání v mládí nedostali, mají hledat nové metody, jak sloužit celé komunitě.

Myslím, že většina knihovníků by souhlasila s myšlenkou hledání nových cest, jak sloužit komunitě. Ale byli by asi trochu překvapeni, že ministr v tom vidí něco nového, a proto hovoří o „kulturní změně“.

Knihovníci se vždy snažili najít rovnováhu mezi masovými komerčními tlaky a dlouhodobou osvětovou činností. Jsou si vědomi, že jejich služba není určena pouze zaregistrovaným uživatelům, ale také uživatelům potenciálním, kteří do knihovny dosud nepřišli.

Jedním z důkazů je soutěž, kterou už patnáctý rok organizuje knihovnická asociace CILIP, nazvaná *Libraries Change Lives* (Knihovny mění životy)

[www.cilip.org.uk/aboutcilip/medalsandawards/LibrariesChangeLives/lclawins.htm]

Cílem této soutěže je upozornit na úspěšné nové metody, jimiž veřejné knihovny podporují četbu a vzdělávání, a tím obohacují život jednotlivých uživatelů i celé komunity.

Na webové stránce této soutěže jsou zaznamenány výsledky předchozích ročníků. Z 32 cen se polovička týkala propagace četby a čtenářských klubů. Sedm cen bylo uděleno za projekty vztahující se k celé komunitě, z toho dva se týkaly zavedení počítačů. Čtyři ceny si odnesly multikulturní projekty: bibliobus pro kočovníky („travellers“ – kočovníci – jsou lidé, kteří nemají stálý domov; patří k nim Romové, irští „tinkers“, hippies a kdysi také lidé, kteří žili na dopravních lodích na kanálech), památník holocaustu, informace pro uprchlíky a informace o afrokaribských dějinách. Tři ceny získaly projekty služeb znevýhodněným: knihovna pro pacienty, služby pro zrakově postižené, opora službám pro znevýhodněné. Pouze dvě ceny byly uděleny za služby pro mladistvé.

Z těchto dvou zpráv, o kterých se psalo v knihovnickém tisku i na internetu, vysvítá, že diskuze o veřejných knihovnách neutichá. Knihovnická profese se v těchto diskuzích ocitá v nevýhodě, protože málokdy se píše o tom, co dobrého se v knihovnách dělá, takže mnoho dobré práce zůstane nepovšimnuto.

Zdeněk Šesták **Jak žil Žižkov před sto lety** / Dotisk

V čem se náš život liší od života, jakým žili naši předci před sto lety? Kolik tehdy lidé vydělávali a co stály jejich životní potřeby? Jaké byly tehdejší zábavy, jaké senzace lidí vzrušovaly a co je naopak trápilo? Za kolik bylo možné koupit některý z dodnes stojících činžovních domů a jaké z nich měli tehdejší domácí příjmy? Odpověď na tyto a řadu dalších otázek najdou čtenáři v knize na pomezí literatury odborné, populárně naučné i humoristické. Autor vytvořil pestrý obraz každodenního života Žižkova, dnes součásti Prahy 3, tehdy ovšem ještě samostatného města, v prvním desetiletí 20. století.

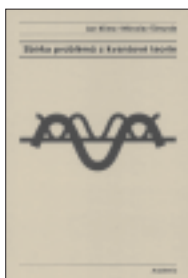
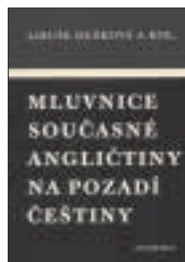
• 340 str., 260 Kč

Libuše Dušková a kol. **Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny** / Dotisk

Mluvnice se systematicky věnuje popisu gramatické stavby současné angličtiny z hlediska češtiny. Vychází jak z podnětů a přínosu anglistiky a bohemistiky domácí, tak z výsledků anglistiky zahraniční. Gramatické jevy jsou popsány nejen z hlediska formy, ale také z hlediska gramatických a komunikativních funkcí. Mluvnice se věnuje tvarosloví a stavbě vět, zahrnuje též některé aspekty syntaxe nadvětě.

Je určena všem, pro něž je angličtina hlavním oborem činnosti.

• 674 str., brož., 265 Kč

Jan Klíma, Miroslav Šimurda

Sbírka problémů z kvantové teorie

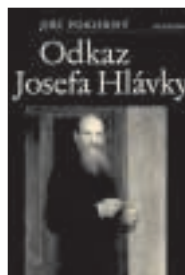
Kniha představuje sbírku stovky řešených problémů z kvantové teorie určených pro studenty kvantové mechaniky na úrovni magisterského, ale i doktorandského studia fyziky, popř. fyzikální chemie, a to jak experimentálních, tak teoretických oborů. Problémy byly dle možnosti vybírány tak, aby měly vazbu na experiment a nebyly příliš formální. Výklad postupuje od jednodušších úloh (např. řešení problémů, v nichž vystupuje orbitální moment hybnosti a spin) až po témata složitější (ilustrující použití kvantové teorie na molekuly a rozlehle systémy, použití kvantování elektromagnetického pole apod.).

• 338 str., váz., 260 Kč

Jiří Pokorný **Odkaz Josefa Hlávky**

Historická práce se zabývá institucemi, které jsou spjaty se jménem největšího mecenáše v českých dějinách, architekta Josefa Hlávky (1831–1908), a sleduje, jak se v jejich osudech i v osudech jejich představitelů odrážela historie 20. století: závěr existence habsburské monarchie, první republika, německá okupace, komunistický režim i naše současnost. Jde především o Českou akademii věd a umění, založenou r. 1890, předchůdkyni dnešní Akademie věd ČR, ale také o nadaci, jež kupodivu přečkala i dobu komunistického režimu, o studentské koleje a o dnes už málo známý Národohospodářský ústav, jehož zánik na počátku 50. let byl provázen politickým soudním procesem.

• 304 str., 8 str. obráz. příl., váz., 195 Kč

Petr Hlaváček **Čeští františkáni na přelomu středověku a novověku**

Historická práce se zabývá dějinami františkánského řádu v českých zemích ve velmi složitém období od poloviny 15. století zhruba do roku 1530, v němž se františkáni museli neustále vyrovnávat s nelehkým postavením příslušníků minoritní římskokatolické církve, ale i s národnostními střety a s rivalitou farního kléru a příslušníků ostatních řádů. Autor líčí také osudy výrazných osobností, jež v té době ve františkánském řádu u nás působili.

• 220 str., 8 str. bar. obr. příl., váz., 260 Kč

ACADEMIA

nakladatelství AV ČR,
Legerova 61, 120 00 Praha 2

Knihy si můžete objednat na telefonním čísle 296 780 510, písemně na adrese Academia – expedice, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6-Suchbátov nebo prostřednictvím e-mailu: expedice@academia.cz. Skladovanou produkci naleznete na www.academia.cz

VĚRNÝM KNIHOVNÁM POSKYTUJEME 10 % RABAT.